

Polem.

871^m

773

Polem. 871 M

Ex donat. Molliana.

2

Nbr 37ter 28me 7. 8. 1841
Interessen aus dem Kapital
ausgegeben. Das ist die

EPISTOLÆ

THEOLOGICO-MORALES

A D

ILLUSTRISSIMUM, ET REVERENDISSIMUM

EPISCOPUM N.N.

A D V E R S U S

Librum Inscriptum: *Dissertatio in Casus
Reservatos, Venetæ Diœceseos. Apud
Joannem Mariam Lazzaroni.*

EDITIO SECUNDA.

VENETIIS, MDCCXLIŮ.

Apud Simonem Occhi, sub Signo Italiæ.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

EPISTOLAE

THEOLOGICO-MORALES

A

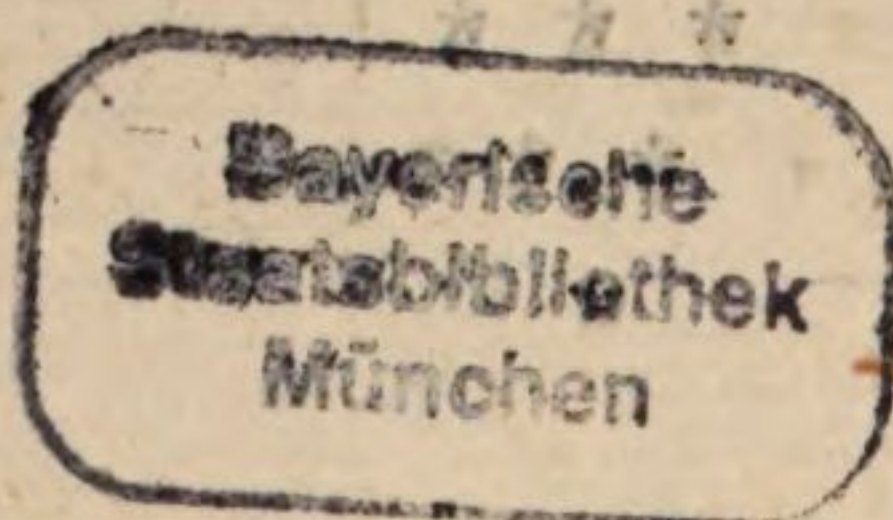
INSTITUTIONUM, ET RATIONUM

EPISCOPUM

ADVERSUS

Idem Institutionum, et Rationum
Episcopum, contra
Episcopum, contra
Episcopum, contra

ADVERSUS

VENETIS, MDCCXLIV.

Apud Simonem Oechli, Lib. Signa Italiae.

Episcopum, contra Episcopum, contra Episcopum, contra

E P I S T O L A ³

P R I M A .

Litteris , quas , elapso mense , ad me dedisti , Doctissime Præsul , variis distentis curis , respondere citius haud potui . Deploras in eisdem Ethices Christianæ præcepta in dies pessum ire , non tam populorum malitia , quam opinionum perversitate . Lamentaris , quod Venetiis non ita pridem opusculum paginarum aliquot in lucem erupisse intellexeris laxioris doctrinæ propositionibus refertum . Ferunt , inquis , in hocce libello doceri , venialis noxæ confinia minime transilire , qui genas Sanctimonialium vellicant , unaque mammas tangunt : qui ex consuetudine blasphemis Dei Majestatem profcindunt . Percontaris verum ne hoc habeat ? Fidem adhibere renuo , inquis , amico , qui hæc ad me scripsit , his pressus rationum momentis . Ecquî fieri potest , ut probabilistarum aliquis tam erronea commenta evulget ? Lippis , & Tonforibus compertum est , ab integro jam sæculo , vexari Probabilistas , quod Evangelicæ Moralis leges ad animarum perniciem laxent . Decerptas ex ipsorum libris 45. opiniones scandali , audaciæque plenas , Alexander VII. 65. Innocentius XI. anathemate confixerunt . Millenas alias ex eorum pariter libris extractas in uno , alterove volumine collectas typis editas evulgarunt illorum Adversarii . Quid ad hæc Probabilistæ ?

Inviſto pectore pernegant, opiniones ejusmodi in ſuis reperiri libris. Clamant totis lateribus per ſummam injuriam eaſdem ſibi affingi, atque calumniæ, & invidentiæ Adverſarios poſtulant, quod detruncatas, & exquisita vaſritie in alienum ſenſum detortas, publico deridendas propinaverint. Quot Apologias non ediderunt, ut malam iſtorum in hoc negotio fidem evincerent? Tot certaminibus experrecti, & diuturna docti experientia didicerunt illi, ſuos ventilari libros, ad ſeverioris critices amuſſim exigi, & ſi quid erroris repertum fuerit, ſibi exprobrari, in vulgus exaggerari. Cuinam ergo in mentem venire poteſt, ex Probabiliſtarum officinis quidquam rei Caſuiſticæ in lucem prodire, quod non ſit omnibus numeris expolitum, vel quod invidis Ariſtarchis illos carpendi anſam præbeat? Accedit, quod nullus eorum rei litterariæ partus domo egreditur, niſi prius ab eruditis prudentibusque Cenſoribus fuerit recognitum, approbatumque. Suspiciandumne, plures doctos viros laurea Theologica, & morum integritate præditos, ſimilia laxitatis offendicula confirmaffe? Nunquam induci hætenus potui, ut crederem verofiſimilia, nedum vera eſſe, quæ ad me ſcripſit amicus. Quare te etiam, atque etiam oro, obteſtorque, ut me authenticis documentis rei hujuſce certioſorem facias.

II. Ut votis tuis, Antiſtes Præſtantiffime, faciam ſatis, narrabo quod res eſt. Prius tamen hoc tu des mihi velim, ut in refellendis laxis opinionatio-

nationibus tecum sæpe, sæpius cum aliis collo-
quar. Indicatum itaque opusculum hætenus me
latuit. Nec ad te rescribere quidquam de illo pos-
sem, nisi duo severioris instituti Religiosi viri
opusculum istud sponte ad me, non ita pridem,
detulissent, eum in finem, ut illud refutarem.
Narrarunt quippe maximum illud parere scanda-
lum tum in Confessarios minus eruditos, tum in
Sanctimoniales ipsas, quæ quod grave reputa-
bant sacrilegium, leve esse didicere. Quare ani-
marum salutis zelo flagrantibus viri Dei instare pre-
cibus, urgere consiliis, ut confutandi libelli spem
illis facerem. Extorquere tamen promissionem
haud potuerunt, tum quod in alia incumberem
studia, tum quod nec ipse induci omnino pote-
ram, ut crederem tam erronea commenta in li-
bello obtrudi, hancque meam Religiosis viris in-
credulitatem subindicavi. Verum illi, paginis
indicatis, ad lectionem laxitatum provocarunt.
Veritate facti comperta, animus ad confutatio-
nem pendebat. Simul tamen multa retrahebant.
At ecce. Dum hæc fluctuanti animo volvebam,
Litteræ tuæ adveniunt, calcaria ad cursum mihi,
sin parato, saltem propenso adjiciunt. Quamob-
rem tot adauctus stimulis confutandum libellum
operæ pretium decrevi, non tam, ut tibi pa-
ream, quod tamen non levi mihi honori verto,
quam, ut animarum saluti consulam, & scanda-
la adeo gravia submoveam. Quod antequam
præsto, facti veritatem, quam inquiris, paucis
perstringam.

III. Prodiit anno proxime elapso MDCCXLIII. *DISSERTATIO IN CASUS RESERVATOS VENETÆ DIOECESIOS AUCTORE N. N. apud Joannem Mariam Lazzaroni*. Authoris, & instituti nomina, in fronte scriptiunculæ alioquin exarata, fileo, ne mustitare quisquam ausit, in homines, non in errores, me calamum acuere. Libellus hic foliorum quatuor est, duplici impressus forma, altera in 4.º in 8.º altera, ut facilius in vulgus deveniat, latiusque permanet. Octo Venetæ Diœcesis *casus*, quos *reservatos* vocant, interpretandos Author suscepit. Principio Regulas præmittit octo, ad quarum amissim revocari tractanda debeant. Post, casus ipsos exponit. Sunt hi seipsis apertissimi, & cuique Tyrunculo pervii. Interpretamenta lucis omnino nihil, tenebrarum plurimum: laxiorum vero opinionum compendium ex aliis Casuistis convasatum produnt. Quippe, quæ in his materiis cæteri Probabilistæ ineptiora commenti sunt, expiscatus est, in pauca contraxit: de suo vero adjecit, quæ nec Caramuel, nec Diana, nec Tamburinus, nec Escobarius scriptis commendare sunt ausi. Hæc de genere universo.

IV. Errores ipsi sigillatim promendi nunc sunt. Levioribus prætermisiss, graviores tantum excutiam. Initium ab octavi casus expositione ducam. Casus reservatus ejusmodi est.

C A S U S O C T A V U S

Qualibet impudicitia cum Monialibus peracta, vel quocumque modo attentata.

Quid in hocce casu interpretatione dignum? Plura reponit *Interpres*. Primum admonitum te velim, inquit, in hoc casu comprehendi etiam pollutionem, immo & fornicationem. En illius verba pag. 22. *Cave tamen putes, casu hoc non comprehendi etiam luxuriam consummatam cum Monialibus peractam, vel quocumque modo attentatam, E. G. fornicationem, vel pollutionem.* Acutissime. Præmonitum plusquam necessarium hac tempestate, qua homines probabilisticis distinctionibus plenissimi, forte potuissent hoc pacto ratiocinari. Casus reservati sunt odiosi. Restringunt enim humanæ libertatis jura. Ergo stricte interpretandi. Ergo ad litteram. Porro fornicatio non est impudicitia: ergo fornicatio non est reservata. Pollutio etiam peior est simplici impudicitia: ergo, spectato litteræ sensu, non comprehenditur in casu. Nec enim semper evenit, ut qui prohibet minus, prohibeat majus. Hæc fieri ratiocinia *Interpres* timuit. Ille enim, qui in Palæstra Probabilistica diu stipendia meruit, experientia didicit similia disputari. Ideo ut expertus Magister clamat: *Cave ne putes, casu hoc non comprehendi etiam luxuriam consummatam.*

V. In Secundo præmonito duo gravissima puncta versat. Alterum nomen spectat Monialium. Aliæ inquit *Sorores* : aliæ non *Sorores* vocantur. Distinctio apprime animadvertenda. Quia etiam ex Claustralibus viris, alii *Fratres*, alii nolunt prorsus *Fratres* vocari. Casus noster Moniales *Sorores*, & Moniales non *Sorores* concludit. Hæc sunt illius verba *cit. pag.22. Porro nemine Monialium hic intelliguntur Religiosæ, quæ Sorores vocantur æque ut quæ Sorores non vocantur*. Alterum, quod tota mentis indagine, & pluribus adhibitis distinctionibus exponere aggreditur, est numerus pluralis, *Moniales*. Serio quæso Lector animo adsis, intentasque aures arrige; quia res abstrusa, atque implexa dispi-cienda venit. Casus reservatus utitur numero plurali *cum Monialibus*. Non te fugit, quam acriter disputent nostri docti Juniores, utrum numerus pluralis intelligi debeat *distributive*, vel *disjunctive*, & non *collective*, vel *copulative*. Quo constituto, an non suboles erroneæ intelligentiæ periculum? Quodnam? Stupidus ne tu? Quod nempe, ut casus sit reservatus, impudicitia debeat esse non *disjunctive*, vel *distributive* cum hac, vel illa; sed *collective*, & *copulative* cum omnibus Monialibus. Quare ne tantus sub-repat error, admonendi Confessarii sunt, casum comprehendere impudicitiam peractam cum una sola Moniali. Recitemus verba ex *cit. pag.22. Neque dubites, quin, etsi dicitur cum Monialibus plurali numero, reservetur impudicitia ejus-*
que

que attentatio etiam cum unica Moniali: Illud cum Monialibus distributive, vel disjunctive, & NON collective, vel copulative sumendo coherenter ad id quod casu 1. quæst. 6. de Blasphemiis in Sanctos docuimus. Quis inficias iverit, monitum istud acuminis, exquisitæque prudentiæ plenum esse? Sunt enim plures adeo obtusi, ut audientes *To cum Monialibus* colligant, ad impudicitiam reservatam necessum esse, ut illa attentetur cum omnibus Monialibus collective, & copulative, nec satis esse hanc impudicitiam peragi, vel attentari cum hac, aut illa Moniali distributive, & divisive.

VI. His delibatis ad id, quod caput est, Interpretes accedit. Rem inauditam, a nemine Casuistarum hætenus excogitatam proponit, tanquam veritatem extra disputationis aleam constitutam. Nolo meis verbis illam exponere, ne, aut exaggeratoris, aut malæ fidei notam subeam. Verba igitur Interpretis transcribamus ex cit. pag. 22. col. 2.

Quæritur tertio, an reservatione afficiatur qui cum Moniali peragat, vel attentet actus SUB-IMPUDICOS, DE SE veniales, V. G. genas VELLICARE, MAMILLAS tangere, & solum ex pravo affectu, vel ex prava intentione mortales. R. Negative. Nam juxta nostram Regulam octavam, nonnisi peccata per externam malitiam mortalia reservantur.

Adeo bituminosa doctrina est, ut ignorem de-testari ne illam debeam, an confutare. Vereor enim,

enim, ne lutum versando, & scribentis, & legentium animi inquinentur. Ut id vitarem, stylo modo hirsuto, modo salibus adversus putorem asperso, utendum censui. Ad rem. De reservatione criminum venialium quæstio nulla. Confessariis omnibus exploratum est, sola mortalia reservari. Quid ergo veritatem obviam manifestamque in disputationem vocavit? Ignoro & ego, si Interpretis animum confidero, quem pius, rectus, sanctumque habeo. Cæterum, si illius scriptiuncula spectetur, eo pertinere illam apparet, ut Reipublicæ Christianæ hanc patefaceret novitatem, videlicet: posse quemlibet citra mortalem culpam exercere actus *sub-impudicos* cum Virginibus Deo desponsatis, V. G. vellicare genas, & tangere mammas, dummodo pravus absit affectus.

VII. Actus ergo exercendi, non *pudici* sunt, sed *impudici*. Hui tam cito imposturam! Non dixi *impudicos*, sed *sub-impudicos*. Egregie. At præpositio *sub* non mutat, sed temperat dumtaxat vocis significationem, omnium latinæ linguæ interpretum consensu. *Subamarus* aliquantum amarus, vulgo *amaretto*. *Suboscure* aliquantum obscurus. *Subimpudicus*, aliquantum impudicus, vulgo *impudichetto*. *Sublibidinosus* aliquantum libidinosus, vulgo *libidinosetto*. Nemo Casuistarum, vel laxissimus, hætenus distinxit inter actus pudicos, & impudicos tertium genus ab utroque distinctum, quod vocetur *subimpudicum*. Falleris, inquit *Interpres*, & ut video admo-

modum parum versatus es in nostrorum lectione Theologorum. Tamburinum Probabilisticæ scientiæ lumen primum consule *lib. 7. cap. 8.* Ut Casuisticæ subtilitatis in re venerea principia ostendam, quasi a semita in diverticulum paululum declinare cogor. Gravaberis fortasse, quod antequam causam ipsam ingredior, plus justo te in vestibulo detineam. Verum in decursu deprehendes, omnia, quæ dicturus in antecessum sum, eo tandem recidere, ut in pleno lumine disputationem collocent. Distinguit ergo celebris inter Probabilistas Doctor Tamburinus *loc. cit. num. 2.* Tria delectationum genera. Unam naturalem, alteram libidinosam, tertiam *non libidinosam.* „ Tanquam „ (inquit) fundamentum pernecessarium eorum, „ quæ hic proferenda sunt, præmitto in prædictis, V. G. in tactu MANUS mulieris, tria „ genera delectationum inveniri. Primam naturalem. Secundam libidinosam, quam veneream appellamus. *Tertiam NON libidinosam.*

VIII. Istius tertiæ delectationis qualitas, ut percipiatur, duæ priores explicandæ sunt. Primam exponit Tamburinus his verbis *loc. cit.* „ Naturalem delectationem voco eam, quæ oritur „ ex naturalium qualitatum proportionem. Sic delectatur manus tangere mollia, refugit aspera Si quis ergo tangit manum mulieris, & „ sine ulteriore intentione delectetur de sola molli- „ litie, de solo calore, de solo frigore &c. ex „ se nullus erit peccati reus. „ Huc revocat de-

le-

lectationem, *quam vocat Moralem*, quæ potius voluptas mentis est, quam sensilis appetitionis affectio. Talis est casta delectatio, quam quis sumit ex osculo more Patriæ, vel honesto tactu manus. Verba Tamburini rem in medio constituent., Huc reduco Moralem, sic juvat appellare delectationem, quæ interdum ex his capitur, quæque potius voluptas mentis est, & gaudium, quam affectio appetitus sensitivi. Talis est casta delectatio, quam quis sumit ex osculo more Patriæ, vel honesto tactu manus, quando exhibetur causa castæ amicitiae. Tunc enim amicus, seu amici pars superior sibi complaceat de morali, honestaque amicitia, nihil de sensitiva delectatione cogitans., Num vaporem aliquem Molinismi luti hæc doctrina crepet, cæteri judicent. Illud nobis lepidum festivumque apparet, quod in mulieris suavio animus morali delectatione fruatur, nihil de sensitiva delectatione cogitans. Perspicuam vellem perhiberi istius *Moralis* (*sic juvat*, inquit Tamburinus *eam appellare*) delectationis notionem. Clariorem ea, quam Tamburinus exhibet, nemo porrigere valet, cum ipse solus hanc moralem delectationem in gaudio partis superioris sitam excogitaverit. Si plene distinctionem hanc non assequeris, saltem admirare acumen, studium, zelum perdocti Probabilistæ in lenociniis, & blanditiis excogitandis, quibus ardor concupiscentis animi mitigetur citra culpam. Secundam delectationem his verbis declarat ibidem n. 4., *Libidinosa, vel venerea est,*
quæ

quæ oritur ex copula, pollutione, distillatione, vel cogitatione ipsarum. De hac nulla difficultas, nimis quippe crassa, & sensibus subiecta est, quam ut explicatione egeat. Tertia est, quæ in admiratione homines defixos tenet. Existimabam Scholasticos tantum in discrimen vocare hoc principium, *Quodlibet est, vel non est*, mediam interferendo distinctionem ex natura rei. At metaphysicas præcisiones in sensuum oblectamenta invecetas audio. Sicut enim *quodlibet est, vel non est*: similiter quælibet delectatio tactus fœminæ manus, *aut est, aut non est libidinosa*. Falleris, reponit Tamburinus, atque Summulisticarum Regularum te ignarum prodis. Tò *Non* si antecedit verbum *est*, negantis vim habet: si subsequitur, a libidine abstrahit. Papæ? Etiamne in carnalibus illecebris similium distinctiuncularum usus? Sed quid tempus terimus? Tamburinum ipsum audiamus, hanc suam tertiam *non libidinosa* delectationem mediam inter utrasque, libidinosa, & naturalem, seu sensitivam exponentem *loc. cit. num. 5.*, Non
 „ libidinosa est illa delectatio, quæ sumitur ab
 „ aliquibus actionibus, quæ licet ordinatæ sint
 „ aliquando ad generationem, aliquando tamen
 „ non sunt: & tamen ut non ordinatæ suam pariunt propriam delectationem; qua ratione
 „ possent dici remote, non vero proxime ad generationem ordinari. V. G. tactum fœminæ
 „ manus, certum est, posse referri ad se præparandum ad copulam: at potest non referri, &
 „ nihilominus tunc ille tactus pariet ex se in tan-
 „ gen-

„ gente suam delectationem , *non quidem illam*
„ *solam naturalem ex proportionem qualitatum, de*
„ *qua num. 3.* sed aliam propriam individualement
„ talis tactus , ut relati ad mulierem sine ulla
„ prorsus intentione libidinis . Sicut enim differt
„ individualiter licita delectatio , quam a visione,
„ & odore *purpureæ rosæ* sentis , ab ea quam sen-
„ tis *ab albo lilio* ; sic differt delectatio pudica ,
„ quam capis a mera proportionata pulcritudine
„ vultus mulieris , ab ea quam caste item sumis a
„ quacumque alia pulcritudine V. G. floridi cam-
„ pi *Quare hæc non libidinosa delectatio, li-*
„ *cet inter naturales computari possit* , tamen cla-
„ ritatis gratia est omnino distinguenda : nam de
„ hac maxime quæritur , an , & quomodo pec-
„ catum sit , eam voluntarie suscipere . „ Revol-
vito Augustini , Chrysostomi , Basilii , doctiorum-
que omnium Patrum opera , ne dicam Anacreontis,
Plauti , Nasonis , & nihil adeo acutum , subtile , ex-
quisitumque offendes . Philosophi axioma habent,
quo asseritur supremum infimi tangere infimum su-
premi . Tamburinus in sua speculatione altius in-
genii alas explicuit ; inter ipsa extrema , media ,
quæ alios latuere , adinvenit . Actus , inquit , ut
aspectus , locutio , tactus , osculum manus mu-
lieris , aliquando ordinantur ad generationem ,
aliquando secus ; & dum non ordinantur ad ge-
nerationem , suam pariunt delectationem non na-
turalem , & sensitivam tantum , sed paullulum sapi-
diorem , quæ tamen libidinosa non est , sed est non
libidinosa . Ille *actus* , inquit Tamburinus , *pariet*
in

in tangente suam delectationem, non quidem illam solam naturalem ex proportionem qualitatum, sed aliam propriam individualementem. Quid, quaeso te, est hæc individualitas? Hic vertitur difficultatis cardo. Respondet, hanc individualitatem sitam esse in relatione ad mulierem. Distingue delectationem captam ex tactu manus mollis mulieris specificative, & ex tactu mulieris reduplicative ut mulieris. Hæc relatio ad mulierem, ut mulierem, parit, inquit ille, suam individualementem delectationem. Non ne differt delectatio, quam percipis ex odore purpureæ rosæ, a delectatione, quam captas ex albo lilio? Adhuc subobscura, & implicata videntur hæc omnia. Si subtilia nimis tibi sunt, & acuta, usus & praxis te plura docebunt. A qua tamen & praxi, & doctrina Tamburiniana Deus te custodiat. Tandem, paucis interjectis, concludit, hanc delectationem non libidinosam esse peccatum veniale. Omnes actus (inquit) tactus, aspectus, allocutio mulieris... si pariant illam delectationem non libidinosam; eaque delectatio assumatur quidem, sed non ad ullam libidinem veneream, solum cum peccato veniali assumetur. Plurima alia ibidem habet Tamburinus. Ob inventionem mirificæ distinctionis sibi magnopere plaudit. Dolet P. Sanchez hanc ignorasse distinctionem, & confudisse delectationem non libidinosam cum naturali. Advertit tamen hanc eidem subolevisse. Ah! Si viveret, inquit, P. Sanchez de mea interpretatione festive gauderet. Hac quippe admissa, opus mi-
nime

nime fuisset illa retractatione, qua in *Sum. lib. 5. c. 6. num. 12.* declaravit, nullam dari materiæ parvitatem in libidine. *Mea interpretatio*
si viveret Sanchez, ei non displiceret. Non nemo suspicatur eam retractationem non esse Authoris, sed supposititiam, vel certe illi involuntariam.
Ego huic suspicioni, si vera est, addo, satis fuisse Authoris mentem declarare, ut ego conatus sum, quam illum pronunciare sua dicta retractasse. Retractavit plurima a se scripta Augustinus, quin sibi dedecori verterit. At similis retractatio tenebras offunderet splendori P. Sanchez, qui in re uxoria illustranda cæteris palmam præripuit. Hac eadem distinctione interpretatur Tamburinus Decretum Sapientissimi Patri Claudii Aquavivæ Præpositi Generalis Inclytæ Societatis Jesu prohibentis docere, dari materiæ exiguitatem in venerea lue. Decretum istud, inquit Tamburinus, illis faceffit negotium, qui meam ignorant distinctionem: quoniam confundunt luxuriam cum re venerea. Etiam ne inter luxuriam, & rem veneream distinctio aliqua? Scilicet. Hoc discrimen ignorarunt prisci Patres, veteresque Theologi. Sed docti juniores, qui rem Casuisticam ad perfectionis metam perduxerunt, scite hæc duo distinguunt. Hæ sunt rancidulæ & consuetæ imposturæ Rigoristarum adversus doctos benignæ doctrinæ Theologos. Ita ne verò? Audi Tamburinum *loc. cit. num. 9.* Scio priscos Authores confundere luxuriam cum re venerea. Sed Nos Recentiores claritatis, & do-
 stri-

Trinæ gratia modo dicto distinguimus. Audistin'? Nos Recentiores ea perfusi luce, eaque præditi doctrina, qua caruerunt prisci Authores, *claritatis, & doctrinæ gratia* distinguimus. Tamburinus, ut est acutus, & si methodum, scribendique rationem spectes, nemini Casuistarum juniorum secundus, purpureis rosis, albis liliis, floridis campis suam asperfit orationem, atque distinctiuncularum calamistris luxuriæ putorem a pice venerea sejungere tentavit primus.

VIII. Quorsum digressio adeo proluxa? Ut colligeres primum, quantum adlaborarint, quantum sudorem effuderint Recentiores, quo faverent hominibus nedum avaritiæ, sed etiam luxuriæ ardore perustis: quo viam hætenus incognitam patefacerent delibandi concupiscentiæ sapores absque culpa mortali, & cum sola culpa veniali. Deinceps ut originem casuisticæ laxitatis obiter indigitarem. Siquidem tria delectationum genera, quæ latuerunt priscos Authores, quæque longo studio adinvenit Tamburinus, fuerunt *Nostro Casuum Interpreti* errandi occasio. Intelligere haud quivit ille, quæ fieri possit, ut rei carnali, & magnopere materiatae applicari possit metaphysica Scotica distinctio media. Secum quippe ratiocinabatur. Quid amabo est delectatio *hæc non libidinosa*? Naturalis sensitiva? Minime. Libidinosa? Neque. Quid ergo? Non libidinosa. Sed *non libidinosa* mera negatio est, quæ nihil bonis auribus prodit. Hoc devicto ratiocinio, & Tamburini destitutus acumine, aper-

te lapsus in errorem est. Tamburinus quippe declaravit, delectationem *non libidinosam* revocandam ad naturalem esse, sed claritatis gratia membrum istud, a Priscis Theologis ignoratum, excogitavit. Interpres autem *Octo Casuum* hac vice supra Magistrum vexillum erigere voluit. Nihil futilius is judicavit quam *per negativam particulam NON* carnalium sensuum oblectamenta explicare. Æstuantem concupiscentiæ sitim per non potum mitigabis, aut restingues? *Positivæ delectationis* vinum propinandum est. At vinum istud prostitutionis erit. Verum habet, nisi antidoto temperetur. Loco igitur particulæ *Non* collocetur *SUB*, & negotium concupiscentiæ confectum est. Tamburinus concedit delectationem *non libidinosam*, ego autem impertior humanæ infirmitati delectationem *sublibidinosam*, seu *subimpudicam*. Inter delectationem enim pudicam, & impudicam excogitavi clarius præ Tamburino tertiam *subimpudicam*. Quæ distinctio fane nova cæteris quoque accommodari vitiis poterit. *Subsuperbia, subusura, subfurtum, subsimonia, & sic de singulis*. Obiter postulo, ut explicetur S. Pauli Apostoli textus inquentis ad Galat. 5. *Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia &c. . . qui talia agunt, Regnum Dei non possidebunt*. Impudici ergo, Paulo Iudice, ad infernum descendunt. Et *sub-impudici* quo ibunt? Ad Tartara? Obstat præpositio *SUB*. In Cælum? Impedit *impudicitia*. Quo ergo? In *sub-Gehennam*.

IX. Indicata laxitatis scaturigine, erroneæ doctrinæ scandalum auferendum. Sub oculos itaque recurrant Interpretis Casuum verba. *An reservatione afficiatur, qui cum Moniali peragat, vel attentet actus sub - impudicos de se veniales, V.G. genas vellicare, mamillas tangere, & solum ex pravo affectu, vel ex prava intentione mortales.* Actio ergo est impudica, sed temperata præpositione *sub*. Verum, de voce missa lite, actum remque ipsam discutiamus. Deliberatus tactus mamillarum mulieris ex genere suo peccatum mortale est. Quam rationem prodis, ut hoc evincas? Sensum communem omnium Christianorum: insitum a natura pudorem: auctoritatem Scripturarum: Patrum, & Theologorum consensum. Duo priora probatione non egent. Quisque enim intimo sensu, quodam perfundi pudore experitur, dum vel audit similem tactionem in discrimen revocari. Ad Scripturas sanctas, quod attinet, istæ vel ipsos aspectus, & familiaria colloquia vetant. *Virginem* (inquit Ecclesiastes cap. 9.) *ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.* Propter speciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.... speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti sunt. S. Paulus Apostolus 1. ad Cor. 7. *Bonum est homini mulierem non tangere.* S. Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum hunc S. Pauli textum his verbis exponit. *Non dicit Apostolus, bonum est uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tan-*

gere, quasi & in tactu periculum sit, quod qui illam tetigerit, non evadat: nempe quæ virorum pretiosas animas rapit, & facit adolescentium evolare corda. Alligabit quis in sinu ignem, & non comburetur? aut ambulabit super carbones ignis, & non ardebit? Quomodo igitur qui ignem tetigerit, statim aduritur: ita & viri tactus & fœminæ sentit naturam suam, & diversitatem sexus intelligit. Narrant & Gentilium fabulæ Mithram, & Erichthonium vel in lapide, vel in terra de solo æstu libidinis esse generatos. Unde & noster Jofeph, quia tangere eum volebat Egyptia, fugit ex manibus ejus, & quasi ad morsum rabidissimæ canis, ne paulatim virus serperet, pallium quod tetigerat, abjecit.

X. Si Scripturæ sanctæ adeo severe prohibent vel ipsos frequentes aspectus, & familiaria colloquia mulierum, quo, amabo te, rigore prohibebunt genarum vellicationes, & vicinarum partium tactus? S. Apostolus Paulus, Hieronymo interprete, quemcumque fœminæ tactum vetat, ut periculi plenum, quanto non dampnabit rigore fœminei pectoris tactionem? Sed quod ad rem nostram propius accedit, est, quod Divinæ Scripturæ gravissime jubent, ut mulieres ubera abscondita deferant. Isajas cap. 3. inquit: *Erit pro crispante crine calvitium, pro fascia pectorali cilicium*. Item Jeremias cap. 2. *Numquid obliviscetur Virgo ornamentisui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ?* Fascia hæc strophium etiam vocabatur, ut advertit Nonnius. Ejusdem usus erat,

erat, Hieronymo teste, ut nuda pectoris verecunde tegerentur; & ne papillæ nimis turgerent. *Hinc* (inquit P. Albertus de Albertis in Paradox. Moral. disp. 3. cap. 1. §. 1. *sine fascia, aut zona mulier pro impudica, vel certe non Virgine habetur; quod nullum certius argumentum impuditiæ sit in fœmina, quam impudentia. Impudentia autem nulla major in illa, quam mamillas exertas ostendere.*

XI. Patres omnes pectoris muliebris nuditatem tanquam impuditiæ argumentum execrantur. Tertullianus non modo hanc fœminarum impudentiam diris devovet; sed morem, & consuetudinem, quam in tantæ corruptelæ patrocinium jactant Recentiores, omni argumentorum genere convellit, exploditque *lib. de veland. Virg. cap. 16. Consistit defensio nostræ opinionis secundum scripturam (audiant Casuistæ) secundum naturam, secundum disciplinam. Scriptura legem condit, natura contestatur disciplinam. Cui ex his consuetudo opinionis prodest, vel qui diversæ sententiæ color est? Dei est scriptura, Dei est natura, Dei est disciplina. Quidquid contrarium est istis, Dei non est. Si scriptura incerta est, natura manifesta est, & de ejus testimonio scriptura incerta non potest esse. Si de natura dubitatur, disciplina quid magis Deo ratum sit, ostendit. Nihil est illi carius humilitate, nihil acceptius modestia... oro te sive mater, sive soror, sive filia virgo, vela caput. Si mater propter filios, si soror propter fratres, si filia*

propter patres . Omnes in te ætates periclitantur sed & vos admonemus alterius pudicitie mulieres , quæ in nuptias incidistis , ne sic a disciplina velaminis exolescatis , ne quidem in momento horæ , ut quia rejicere illam non potestis , alio modo destruatis , neque tectæ , neque nudæ incedentes . Mitris enim & lanis quædam non velant caput , sed colligant a fronte quidem protectæ , qua proprie autem caput est , nudæ . Aliæ modice linteolis , credo ne caput premant , nec ad aures usque demissis crebro tenus operiuntur Sciant quia totum caput mulier est . Limites , & fines ejus eousque porriguntur , unde incipit vestis . Quantum resoluti crines occupare possunt , tanta est velaminis regio , & cervices quoque ambiuntur Judicabunt vos Arabiæ fœminæ Ethniciæ , quæ non caput , sed faciem quoque ita totam tegunt , ut , uno oculo liberato , contentæ sint dimidia frui luce , quam totam faciem prostituere . Plurima alia , quæ ibidem habet Tertullianus , missa facio .

XII. Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagog. cap. 2. Nullo modo permittendum est mulieribus , ut nudam aliquam corporis partem offerant viris , ne ambo prolabantur . S. Hieronymus Epistola ad Demetriadem . Illa tibi sit pulchra , illa amabilis , illa habenda inter socias , quæ se nescit esse pulchram , quæ negligit formæ bonum : & procedens ad publicum , non pectus , & colla denuadat , nec pallio revoluta cervicem aperit : sed quæ celat faciem , & vix uno oculo , qui viæ necessarius

*rius est , patente ingreditur . Cypriani , Basilii , Augustini , aliorumque Patrum testimonia fileo . Nemo illorum muliebris pectoris tactus vel meminert , quod sit actio natura sua nimium turpis . Quemcumque tactum vel manus mulieris , necessitate sublata , damnant , ut tentationis incitamentum , sicut scribit Hieronymus *Epist. de suspect. contuber . Dabit tibi barbatulus quilibet manum , sustentabit lassam , & pressis digitis aut tentabitur , aut tentabit . Iterum acriter invehitur in scopulosam illam muliebrem nuditatem , vanitatisque illicium . Caliga quoque ambulantis nigella , ac nitens stridore ad se juvenes vocat . Papillæ fasciolis comprimuntur , & crispanti cingulo angustius pectus arctatur . Capilli vel in frontem , vel in aures defluunt . Palliolum interdum cadit , & quasi videri noluerit , celat festina , quod volens detexerat .**

XIII. Ex his Scripturarum, & Patrum testimoniis hanc conficio argumentationem . Scripturæ Divinæ , Sanctique Patres damnant in fœminis exquisitum , vanumque ornatum , qui modestiæ, & pudoris confinia transfiliat . Damnant tanquam prostitutionis fomentum colla , & pectus denu- dare . Improbant istarum aspectum . Ergo severiori jure execrantur contactum . Respondet P. Lessius *lib. 4. cap. 4. dub. 14. n. 112.* Scripturas, & Patres detestari , ut gravis scandali plenum , ornatum illum adeo immodestum , ut *si quis uteretur veste adeo tenui , vel ita conformata , ut per eam pudenda non satis tegerentur .* Næ egregium

interpretamentum ! Alii Probabilistæ respondent , præfata omnia improbari a Scripturis , & Patri- bus ut peccata venialia , secus ut mortalia . Hoc inane commentum his verbis labefactat Diony- sius Carthusianus *tom. . . . opusc. in director. vitæ Nobil. ar. 14. Sancti Patres , & gloriosi illumi- natissimique Doctores contra ornatum exquisitum , curiosum , superfluumque vestitum tam rigoroſe non scriberent , nisi in eo mortalem culpam existere judicassent . Venialia quippe peccata talem repre- hensionem , & condemnationem non promerentur ... Denique Apostolus jubet : Mulier debet habere ve- lamen super caput suum propter Angelos , idest Sacerdotes , & Clericos , spiritualesque viros , ne cadant per eam .*

XIV. Sed missis Patribus , & Scripturis , ar- gumentationem factam confirmare lubet aucto- ritate recentium Probabilistarum . Convenit pe- nes omnes, muliebris pectoris nuditatem, si præter consuetudinem sit , peccatum lethale esse . Omnes mortalis flagitii damnant mulierem illam , quæ in Civitatem quampiam hunc abusum scandali ple- num inveheret prima . Ergo potiori jure morta- lis sceleris fontem declarant , qui longe gravio- rem corruptelam , qualis est fœminei pectoris ta- ctio , introducit . Omnes ad unum fatentur, ta- ctum potentius , efficaciusque , præ solo aspectu concupiscentiam provocare . Ergo , si fatentibus insignioribus Probabilistis omnibus , peccant mu- lieres , nisi consuetudo excuset , visenda efferen- tes ubera ; enormius peccant eadem tangenda , præ-

præbentes. Quid ad hæc? Obtinetne consuetudo alicubi similia (pudet enim tam sæpe partes illas appellare) tangendi? Nemo id affirmabit. Ergo luculentissimum est, ipforum Probabilistarum consensu, peccare mortaliter qui talia peragit.

XV. Hactenus argumentationibus extrinsecus arcessitis laxam refutavi opinionem. Propius nunc illam convellere juvat. Duo spectanda in quaque actione: natura, & finis. Et ad primum quod attinet, talium partium tactus natura sua magno-pere delectabilis est. Concors est omnium Medicorum, & quod plus est, earundem mulierum sententia, hunc tactum vehementer libidinem accendere, tum in muliere tacta, tum in homine tangente. Intimam ex earundem partium qualitate rationem arcessitam latius exponere pudor vetat. Si finem istius actionis spectemus, evidentius malitia apparet. Partes istæ non ad tactum, sed ad lactandum infantes institutæ sunt. Neque tactus iste arbitrarius, nulla premente necessitate, dirigi in finem honestum potest. Vultus nuditas, ut mutuo dignoscantur personæ permissa est. Osculorum usus alicubi obtinet in reciproca benevolentiae testimonium. Eodem pertinere tactus manus potest, vel ad sustinendum lassum debileque brachium. Et tamen vel ipsum manus muliebris tactum in discrimen laxiores Casuistæ revocant, docentque, hunc tactum ex sola levitate esse peccatum veniale, etiam si nulla adsit delectatio impudica, ut advertit Cardenas *tract. 5. disp. 45. cap. 3.* Tactus autem pectoris, nullus, præter vo-
lu-

luptatem impudicam, honestus finis. Quid, quod ipse Interpres fatetur tactionem ejusmodi impudicam esse, ejusque impudicitiam temperat addendo præpositionem *sub*. Ergo delectatio hunc tactum consequens est impudica. Dicat nunc nobis, unde didicerit ipse lineas designare, & fingere tactum *impudicum* inter & *pudicum*? Unde libram acceperit adeo exactam, qua delectationis istius gradus veniales, seu leves ponderare, & secernere a mortalibus valeat? Difficilior fane est lineæ istius designatio, quam linea depicta ab Apele super Prothogenis lineam. Tandem quicumque gravi mortalis culpæ periculo sese committit, lethaliter peccat. Atqui tactus ejusmodi gravissimi periculi ultra progrediendi, tam respectu personæ tangentis, quam alterius patientis tactum, plenus est. Ergo quicumque illum deliberate peragit, vel patitur, lethaliter peccat. Probo secundam propositionem. Delectatio subimpudica consequens ejusmodi tactum, natura sua lubrica abripit in gravem delectationem. Ex alia parte in hominis captantis delectationem potestate constitutum non est præfigere lineam magnitudinis, aut parvitatæ, ultra quam indomita concupiscentia non transiliat. Idque pluribus, si opus esset, exemplis confirmari posset. Velociter per glaciale clivum descendenti, liberum ne est, lineam designare certam, ultra quam cursus non progrediatur? Porro appetitus sensualis per lubricum clivum concupiscentiæ ita celere ad venerea percurrit, ut aliquando vel nolentem in dispendium seminis præcipitet.

Er-

Ergo, quicumque præfato tactu in tantum periculum deliberate se conjicit, peccat mortaliter.

XVI. Quid quod ipsæ mulieres hominum infirmitatis, & propensionis conscia, partes illas visendas offerunt, quod ad placendum idoneas, & ad homines demulcendos, sibi que devinciendos dignoscant. Natura superbæ sunt, & cum non habeant nec plausum litterarum, nec militarem fortitudinem, nec civilem potestatem, nec Præfecturas, aliosve gradus, unde superbire, & extento incedere collo possint, eo studia sua collineant, ut homines illiciant, irretiant, sibi que subjiciant. Porro, ut sunt in arte hominum dementandi vaferrimæ, & experientia norunt præfatam nuditatem, & eo magis tactum, vi polle-
re efficacissima ad homines emolliendos; idcirco pectora etiam frigidissimo hyeme visenda ostentant: & quamvis plures ultra progredi prorsus respuant; attamen, quia impotenti ardore desperiri cupiunt, suspici, appeti: ut huic genio li-
tent, frigoris tormenta spernunt, pudoris, verecundiæ, atque modestiæ limites infringunt, rei familiaris jacturam faciunt, latera arctant, ut pectus turgeat, utque his lenociniis, & præstigiis homines excantent. Perdoctus P. Michael Elizalde, Tamburini, Terilli, aliorumque Casuistarum accerimus refutator, plura adversus hanc mulierum nuditatem scribit, quibus missis, hæc pauca transcribo, quæ licet scopum nostrum directe non attingant, tamen apprime declarant, quanto mulieres ob scandalum, quod præbent, pe-

periculo obnoxia sint. Inquit ergo *lib. 8. p. 5. §. 9.* „Olim quidem ego cum doctissimo Quiz de „Montoja, & aliis, existimabam, plures mulie- „res, quam viros salvari, ex pari numero; „quia nec Magistratus, nec Præfecturas gerunt, „neque alia, propter quæ, multi homines pe- „reunt. At postquam illam mulierum vanitatem, „& superbiam, hominibusque placendi maxi- „mum appetitum, & inde captam gloriam con- „sideravi, plurimum dubitare cœpi: & ipsæ sæ- „pe suo luxu, vestiumque profanitate, & Ma- „ritis, & Reipublicæ exitii causa maxima esse „solent. Si igitur, ut dicebat Hieronymus, „quisquis aliquid ita facit, ut videatur ab homi- „nibus, Scriba est, & Phariseus: istæ quid erunt, „quarum hoc fere est unum negotium, ut bene „videantur, ac placeant, & quantum ipsæ pos- „sunt, opere ipso moveant, illiciant, impel- „lant, & sic triumphent? Porro si lethaliter mulieres Patrum & graviorum Theologorum con- sensu delinquant ubera conspicienda deferentes: eo fane gravius, certiusque peccabunt, si eadem tangenda præbeant, quo efficacius aspectu ad ve- nerem tactus incitat. Immo, ne rem certissimam disputando dubiam efficiam, etiamsi vel ob con- suetudinem, quam ego voco corruptelam, vel ob alia momenta uberum nuditas culpa careret, tamen earundem deliberata contrectatio omnium, non Patrum modo, & Theologorum, sed Probabilistarum consensu lethaliter criminosa est.

XVII. Perspicua sunt, & luculenta, quæ diximus: evidentiora vero, atque graviora, quæ nunc subjicimus. In morum controversiis non rerum natura tantum, sed omnes vel minutæ circumstantiæ, quæ illam comitantur, magnopere spectandæ. Si absolutus mammarum tactus genere suo mortalis est, quid si aliis lenociniis, & illecebrosis blanditiis sit associatus? Quis tum a gravissima malitia depurgabit? Atqui reapse noster Casuum Reservatorum *Interpres* in exemplar venialis noxæ non simplicem proponit tactum, sed aliis præviis oblectamentis, & voluptatibus aspersum, paratumque exhibet. Inquit ergo: *qui cum Moniali peragit actus subimpudicos de se veniales V. G. genas vellicare, mamillas tangere*. Singula dispiciamus. Vis illius verbi *vellicare* expendenda est. *Vellicare* hic idem valet, ac blandiri, permulcere, suaviter irritare. vulgo *pizzicare*, *accarezzare*. Quærent Theologi, ut dictum est, num vellicare manum, pedem, aut digitos torquere mulieris, peccatum lethale sit? *Interpres* noster ultra pergit, & genas ipsas, quæ sunt & venustior, & nobilior corporis pars, vellicandas, blandiendas, permulcendas proponit. Genarum vellicationi confociat mamillarum contretationem. Si hæc *divisive* venialia sunt, etiam *collective*, & *copulative*, ut illius tertio monito supra relato vidimus, venialia erunt.

XVIII. Sed tandem potissimam istius sententiæ particulam expendamus. Ejusmodi subimpudicitia exercendane est cum meretricula, cum

uxo-

uxorata? Minime. Qua cum ergo? Cum Virginitibus Christo Jesu in conspectu Ecclesiæ solemniter desponsatis, quæ, ut illibatum castitatis florem factum tectumque custodiant, perpetuo se includunt carcere, & Virginalia ubera sacro velo abscondita, laneisque compressa, oculorum procacitati subducunt. Et Casuum Reservatorum *Interpres* docere libro typis edito non erubescit, absque lethali flagitio licere Christianis istarum Virginum genas vellicare: simulque discerpto, seu contempto hoc velo, sacrilegas protendere manus ad earundem ubera tangenda? Quis hæc audit, & non perhorrescit? Quid, si Judices atque Custodes Virginum Vestalium, quarum aut alloquium, aut familiarem aspectum severo pledebant supplicio, tam propudiosa de consecratis vero Deo Virginibus commenta audirent? Valeant nunc Caramuel, Diana, Tamburinus, & laxioris Casuisticæ scientiæ Petroni. Cedo. Auderes ne solo sermone pudoratis Virginibus narrare, quæ typis edidisti? Et quod nec loqui licet, opere complere permittis citra gravem culpam? Cedo alterum. Si sacratæ Deo Virgines tumentia ubera conspicienda ostentarent, a crimine ne easdem absolveres? Nam si Patres & graviores Theologi, vel in ipsis mulierculis tantum scandalum damnant, ut ostendimus; non puto Casuistas illud licitum, & tanquam manifestum castitatis votæ monumentum Monialibus asserere. Quod si Virgines consecratæ, ne peccent, oculis hominum sua ubera occultare tenentur; quod

quod scelus non perpetrabunt, qui in thesaurum hunc absconditum manus intrudere sacrilegas ausint? Verum loquatur Hieronymus, qui Sabinianum Diaconum Sanctimonialis Monasterii Bethleemitici procacem amatorem hoc pacto increpat: *Paveo miser, & tam mente quam corpore perborresco ponere tibi volens ante oculos tuos opus tuum. Tu inter ostia quondam Præsepis Domini, nunc Altaris, amatorias Epistolas fulciebas, quas postea illa miserabilis, quasi flexo adoratura genu inveniret, & legeret. Et stabas deinceps in choro psallentium & impudicis nutibus loquebaris. Proh nefas! non possum ultra progredi. Prorumpunt lacrimæ, antequam verba, & indignatione pariter ac dolore in ipso meatu faucium spiritus coarctatur. Ubi mare illud eloquentiæ Tullianæ? ubi tumens fluvius Demosthenis? Nunc profecto muti essetis ambo, & vestra lingua torpesceret. Inventæ est res, quam nulla eloquentia explicare queat. Repertum est facinus, quod nec minus fingere, nec scurræ ludere, nec Attellanus possit effari. Non me fugit Sabinianum præter impudicos aspectus, quos detestatur Hieronymus, quid scelestius cum Virgine perpetrandum animo voluisse. Sed quis Virginis genas vellicabit, permulcebit, simulque ubera ejusdem tanget, & Sabinianus sacrilegus non erit? Quid, quod si res penitus spectetur, Dissertatoris nostri doctrina pejor est Sabiniani facinore. Aspectus, & tactus impudicos Sabinianus attentavit. At non negabat ejusmodi esse pec-*

peccata . Sensu , non mente peccavit . Si declamat Hieronymus adversus reum peccata confidentem , quæ non detonaret , si nostro viveret sæculo , adversus Casuum Reservatorum *Interpretem* , qui subimpudicos uberum sacratæ Virginis tactus a crimine purgat , versuta unaque crassa additione unius præpositionis *SUB* ? Impudicas dixerunt mamillarum contrectationes Prisci Patres . Nos Recentiores , inquit *Casuum Interpreter* , sub-impudicas illas appellamus . Idcirco a mortali culpa innoxias asserimus .

XIX. Dolebit fortasse Casuum Dissertatori , quod declamatorio stylo causam agam . Sed injuria . Doctrinam ille vulgavit non disputandam , sed damnandam , execrandamque . Stylo ne æquabili , & blando veneris lutum versabimus ? Tamen si velit , ut pressius , & paucioribus rem perstringam , votis illius fiet satis , evincamque laxissimam opinionem prædamnatam ab Ecclesia esse . Ubinam ? In sequenti propositione , quam anathemate confixit Alex. VII. estque in ordine 40. *Est probabilis opinio , quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem , & sensualem , quæ ex osculo oritur , secluso periculo consensus ulterioris , & pollutionis* . Animadvertas velim in hac proscripta propositione , ideo addita esse hæc verba *ob delectationem carnalem* , quia oscula præberi possunt , & sæpe præbentur in mutuæ benevolentiae argumentum , & alicubi vim obtinent innoxiae consuetudinis Patriæ . Contra muliebrium mamillarum contrectatio genere suo car-

carnalis est. Nullum præter carnalem finem spectat. Dicentne eruditi Juniores, alicubi tactum mammarum in more casto positum esse? Negabunt ne oscula valde eminus natura sua, quam mamillarum tactus venerem commovere? Accedit, quod delectatio carnalis & sensualis propositio-
 nis damnata, licet juxta communem sensum pro libidinosa accipiatur; tamen cavillari quis posset, delectationem carnalem ob naturalem carnis, & sensualem ob sensus contactum nuncupari: Ergo delectatio *impudica* clarius libidinis malitiam prodit. Particula *sub* minuit, at non extrahit ab impudicitiae genere, *delectationem impudicam*. Si præpositio *sub* tanta vi polleret, ut contrectationem mammarum a gravi flagitio defæcaret, omnes impudicitiae cum Virgine peractae excusari a gravi culpa possent præter fornicationem, & pollutionem, dummodo absit prava affectio. Damnavit Ecclesia *Probabilisticam opinionem* excusantem a mortali crimine delectationem carnalem osculo perceptam, etiam secluso periculo ulterioris consensus. Ergo præjudicavit, prædamnavitque laxiorem *Dissertatoris* opinionem excusantem a lethali scelere delectationem captatam ex vellicatione genarum & simultaneo mamillarum tactu. Delectatio propugnata ab *Interprete* sacrilega est, quia cum persona sacra peracta: Simplex illa ab Alexandro proscripta. Demum *Probabiliter* tantum propositio damnata a mortali culpa vindicabat carnalem osculi delectationem; *Casuum* *Interpres* tanquam sententiam

tiam extra disputationis aleam constitutam vendicat delectationem mamillarem: illam in exemplum proponit culparum *de se* venialium: Qui cum Moniali attentat *actus sub-impudicos* E. G. *genas vellicare, mamillas tangere*. Clarius ergo, severiusque vi ratiocinii manifesti damnata est hæc *Casuum Dissertatoris* opinio.

XX. Quid, quod vel ipse P. Dominicus Viva damnatarum propositionum æquo benignior interpres in proscriptæ thesisi commentariis n. 1. narrat Clementem VIII., & Paulum V. jussisse denunciandos esse Fidei Quæstoribus asserentes in osculis, & tactibus absque prava intentione ob delectationem carnalem habitis, non contineri lethale crimen. Refert ibidem, P. Thomam Sanchez retractasse suam laxam opinionem de materiæ parvitate in re venerea. Quam retractationem, aut supposititiam, aut invitam asserit Tamburinus, ut supra vidimus. Hæc sunt verba P. Viva n. 1. *Sanehez cum communissima D.D. ostendit, osculum ob delectationem carnalem habitum, nec non amplexus, & tactus esse mortalia; adeo ut Clemens VIII. & Paulus V. jusserint denunciandos esse Inquisitoribus Fidei asserentes in illis non contineri crimen lethale.*

XXI. Duo alia meditanda obiter exhibeo, ut scandalum gravissimum putridæ doctrinæprehendas. Primum, quod Dissertator in scriptiuncula foliorum quatuor hanc *subimpudicam* doctrinam evulgaverit. Si Casuista in aliquo Theologico cursu similia scripturiret, erraret utique: at

er-

error utpote in aliquo magno inclusus volumine, non adeo noxius populo esset. In libello autem omnibus pervio, & quasi unico oculorum ictu legendo, tantum propinare venenum, scelus videtur unde quaque gravissimum. Alterum, quod delicti gravitatem auget, est, quod erroneam hanc doctrinam præter institutum intrudere voluit. Siquidem in exemplum peccatorum venialium adducere poterat aliqua verba minus cauta, aut aliquem jocosum manus tactum. Hæc ad summum, rei explicandæ causa, producenda fuissent. Quorsum igitur in exemplum protulit venialium culparum, vellicare sacrarum Virginum genas, & tangere mamillas? Nulla istius exempli necessitas. Exempla opportuna præsto aderant. Nemo Casuistarum vel laxissimus quid simile, ut mox dicam, commentus est. Cur itaque exemplum istud in scenam? Temporum ratio, reponere fortasse Interpres poterit, id magnopere poscebat. Rigoristarum factio hac tempestate augetur in dies. Opiniones austerissimas evulgat in qualibet materia, præcipue usuræ, cupiditatis, & concupiscentiæ. Hæ affectiones duæ sunt, quæ maxime torquent genus humanum. Nisi usurarum rigor laxetur, & moderatæ usuræ permittantur: nisi concupiscentia vehementer pruriens, atque ardens temperetur aliquibus *subvoluptatibus*, *subimpudiciis*; impedimento sunt, quominus Christiani ad Sacramenta accedant. Et quod revera ita se res habeat; eruditissimus quidam nostrum testatur, in amplissima Europæ Civitate Christianos

in Paschate, paucis exceptis, a Sacramentis arceri. Ut igitur Sacramentorum frequentia vigeat, & Rigoristarum Schola decreseat, & quoad fieri potest, evanescat; quo illi austeriores, eo nos benigniores opiniones cudamus oportet. En tibi referatum arcanum, cur in exemplum peccatorum venialium protulerim genarum Virginum vellicationem, & mammarum contrectationem. Quid aliud respondere Interpretes queat, non video.

XXII. Illud nunc est reliquum, ut videamus, utrum Interpreti nostro faveant saltem juniores Probabilistæ? Quod antequam præsto, sciendum, *Interpretem* nostrum a viris gravibus admonitum fuisse, ut evulgatam laxissimam, & *subimpudicam* opinionem retractaret. At ille loco honestæ & christianæ Palinodiæ Apologeticam adornavit Epistolam lingua Italica scriptam ad suum amicum Theologum, cui hæc præscribit: *Mando a V. S. Reverendiss. l'occlusa lettera contenente il mio sentimento intorno al consaputo caso (vellicare genas, tangere mamillas &c.) acciocchè ella possa prevalersene, mostrandola a chi, e come la sua saviezza giudicherà opportuno.* Sincere perstringam omnia argumenta, quæ in suæ opinionis præsidium Interpretes allegat. Primum opponit, dissertationem suam, non a publicis modo Revisoribus, verum etiam a pluribus aliis Theologis, antequam ederetur, fuisse recognitam, probatamque. 2. Elapsum fere annum esse, a quo in lucem prodiit, hocque tempore Confessarios Sæculares,

lares, & Regulares, Parochos, aliosque altioris subfellii Ecclesiasticos viros eandem legisse, quin aliquis quidpiam mustitaverit. 3. Errori obnoxium se fatetur, at facile, subdit, non est, se reipsa in hac dissertatione errasse, quoniam 24. annorum spatio audiendis Confessionibus operam navavit sedulam, itemque annos octo e cathedra docuit Moralem Theologiam, præter privatum studium, in quod incubuit. Hæc sunt argumenta a priori, & ex intimis causæ visceribus eruta. 4. In sui patrocinium adducit Cajetanum *Verb. impudicitia*, Navarrum in *Manual. cap. 14. n. 42.* Thomam Sanchez de *Matr. lib. 9. disp. 46.* Bonacinam de *Matr. q. 4. punct. 9. n. 11.* Fillium *tract. 30. num. 200.* Thomam Tamburinum *lib. 7. in Decal. cap. 8. §. 2.* Bassæum *Verb. Impudicitia*, Reinffestuel *Theol. Moral. tract. 9. diss. 4. q. 7. n. 73.* Hi Theologi omnes, inquit, duobus exceptis, suam sententiam extendunt ad tactum mamillarum. 5. Nec refert, quod laudati Theologi *Monialium* non meminerint, quoniam quod ubera tangenda sint Monialium, aliarumve mulierum, naturam tactus non immutat, sed dumtaxat sacrilegii speciem adjicit. 6. Interpres vocat tactus ejusmodi non impudicos, sed subimpudicos, quoniam extrinsecus impudicitiam non præferunt, ut tactus verendorum. Postremo admonet, ut serio legatur tum dissertatio, tum aliud suum itidem opusculum inscriptum *Praxis Tribunalis Pœnitentiæ*. 7. Si hæc præstiteris, concludit, maturam prudentemque sententiam

rogabis, quin notam subeas aut temeritatis, aut inhumanitatis in aliorum doctrinis improbandis.

XXIII. Examen nunc recensitæ Apologiæ instituendum. Et primum ad argumenta tum a Censorum publicorum, tum a domesticorum Theologorum recensione, & approbatione arcessita, quod reponam non habeo. Ad cæteras demonstrationes deductas ex praxi, & experimento audiendi Confessiones Fidelium *viginti quatuor* & amplius annos, & quindecim quidem in perampla Civitate, atque octo interpretandi e Cathedra Morum Theologiam, similiter nullum repono verbum. Sunt enim hæc argumenta adeo festiva, & sapida, ut lectorum quisque valet eadem degustare, & ligurire, saporisque iudicium ferre. Ad Theologorum ergo examen ego accedo. Istorum nemo unus Interpreti favet. Quid? Erroneæ causæ accedit ne etiam mala in testium allegatione fides? De interiori animo, & intentione, quam piam, rectamque habuisse Interpretem, sentire nos convenit, quæstio nulla. Sed quantum ex facto, mox demonstrando, constat, aut mala fides, aut inscitia in laudandis præfatis Theologis evidentissima est. Quod, ut evincam, singulorum verba transcribam, a primo initium ducendo.

CAJETANUS

Verbo Impudicitia.

XXIV. „ Scito, non esse simile de tactu, & vi-
 „ su. Delectari enim in visu pulchræ mulieris
 „ nullum peccatum est, nisi *ociose*, aut ad con-
 „ cupiscendum videatur. Et ratio diversitatis
 „ est, quia tactus suapte natura ordinatur ad
 „ concubitum, visus autem minime. Hinc enim
 „ fit, ut consentire in delectationem sensibilem,
 „ *quæ est secundum tactum*, sit consentire in de-
 „ lectionem veneream. Voluntarie autem de-
 „ lectari de persona quacunque pulchra visa,
 „ licet non sit venereum secundum genus suum,
 „ potest tamen, & facile fieri venereum ex affe-
 „ ctu videntis illecto, & tentato. „ Nec ver-
 bum ullum aliud, hoc ab Interprete citato loco,
 Cajetanus habet. Porro non modo tactus ma-
 millarum non meminit, sed principia constituit,
 quæ evidenter erroris plenam revincunt *Interpre-*
tis opinionem. De visu, inquit Cajetanus, pul-
 chræ mulieris potest quis delectari, nisi *ociose*
 fiat, sed prout humanæ societatis conditio fert.
 Quamquam autem visus ejusmodi genere suo non
 sit venereus, cum ad distinguendas, cognoscen-
 dasque personas sit institutus: tamen facile libidi-
 nosus evadit, si ob curiositatem, & affectum in-
 tendatur. Tactus ratio omnino diversa est. De-
 lectatio sensibilis istius actus non alio tendit,
 C 4 quam

quam in generationem; ergo mortalis. Hanc doctrinam fusius Cajetanus explicat 2. 2. qu. 154. art. 4. Nullibi vero, vel in questionem vocat, mammarum tactum esse peccatum mortale; sed ut certum habet, suaque doctrina evincit, eo quod delectatio talis tactus natura sua in generationem tendat.

MARTINUS NAVARRUS

In Manuali cap. 14. num. 42.

XXV. Pluribus in locis Doctor hic sermonem habet de tactibus mulieris. Materiam hanc fuso calamo versat *dist. 1. de pœnit. cap. si cui, & in Manual. cap. 16.* Nullibi, nisi oculi me fefellerint, tactus uberum excusat a mortali, quin nec ejusdem meminit. Solum in *cit. Man. cap. 14.* ubi præceptum honorandi parentes exponit, præter institutum, de isto tactu loquitur. Si quidem num. 32. definitionem occasionis prodit his verbis: *Occasio faciens alterum peccare definiri potest esse omnis, & sola illa, quæ est scandalum activum mortiferum, hoc est, quod qui eam dat, mortaliter dando peccat.* Et post prolixam istius occasionis expositionem *numer. 42.* narrat per transennam, casum ejusmodi. *Diu, multumque dubitavi, an esset talis (occasio) illa, quam quidam Sacerdos ante triginta annos mihi confessus fuit, se dedisse admovendo, jocosu honestoque amore, absque mala intentione, manus honestæ*

cujusdam mulieris pectori, & ejusdem mamillas tangendo. Cujus decisionem nunquam hactenus affirmare sum ausus: nunc autem dico, mihi videri eam non esse talem, quia nulla pars prædictæ definitionis eam comprehendit, quando tactus ille ex sua natura non tantum incitat ad peccatum mortale, nec quasi semper mortaliter peccare faciat personas, quæ sunt ejusmodi qualitatis, quando, ut dixi, jocosè fit: Quamvis si serio fieret, aliud dici deberet. Hactenus Navarrus, nec verbum aliud habet.

Quid ex his Interpretis nostri opinioni favet? Jocosum, & fortuitum mamillarum tactum a Sacerdote peractum Navarrus describit. De hoc jocosò tactu diu multumque dubitavit, esset ne mortalis occasio. Hoccine tibi patrocinator? Addit: Cujus decisionem nunquam hactenus affirmare ausus sum. Triginta annorum spatio (sex supra 24.) aqua hæsit Navarro super hoc casu tactus jocosì, & præter intentionem. Post tam diuturnam meditationem inquit: Nunc autem dico, mihi videri eam non esse talem, quia nulla pars prædictæ definitionis eam comprehendit. Definitio, quam Navarrus cit. num. 32. est occasionis serio, & cum intentione aut principali, aut minus principali inducendi ad peccatum mortale datæ. Nulla pars, inquit Navarrus, istius definitionis convenit mamillarum tactui jocosò, & absque ea intentione peracto. Et ad hoc quod attinet, verum dicit. Est ne hic quidquam, unde præsidium arripere Interpretes queat? Conclusio-

nem

nem Navarri repetamus. *Quando, ut dixi, jocosè fit: quamvis si serio fieret, aliud dici deberet.*

Non modo itaque Navarrus Interpreti non adhæret, sed ejusdem opinionem prorsus improbat, ejusque aut malam fidem, aut oscitantiam damnat. De casu fortuito, quem Navarrus proponit, triginta dubitavit annos; & Interpres hinc arripit regulam generalem absolutamque? Navarrus loquitur de tactu jocosò; & Interpres absolute, & indefinite quemcumque tactum comprehendit? Tandem *Interpres* noster in laxitatis complementum, a nemine excogitatum, in exemplum peccatorum venialium absolute, & indefinite, & tanquam veritatem certissimam extra disputationem constitutam, profert, *vellicare genas, & tangere mamillas sacrarum Virginum.*

P. THOMAS SANCHEZ

De Matrim. lib.9. disp.46. num.10.

XXVI. „ Si amplexus, & oscula, & tactus
 „ hujusmodi non omnino turpes, & impudici,
 „ solum habeantur joco, causa vanitatis, vel
 „ levitatis, vel alia simili, absque delectatione
 „ venerea, & si inde consurgat, ea repressa, non
 „ excedunt culpam venialem, *quia censetur par-*
 „ *vitas materiæ . . . Et idem dicit Navarrus*
 „ *summa latina cap.14. num.42. vers.19. de ta-*
 „ *ctibus*

„ *Et tu mamillarum foemina habito a viro jocosè,*
 „ *& absque alia prava delectatione. Quia tur-*
 „ *piores tactus sunt oscula, & amplexus, ut do-*
 „ *cet Gregorius Lopez lib. 1. verbo Consc. tit. 14.*
 „ *par. 2. Quod bene intelligit Navarrus eo c. 14.*
 „ *num. 42. versic. 19. dummodo sint tactus illi in-*
 „ *ter personas, quæ inde ad peccatum mortale*
 „ *non incitentur.* „

Tametsi P. Sanchez fibulas laxavit in hac mate-
 ria, & hoc ipso loco *num. 9.* docuit cum eodem
 Navarro, dari in delectatione venerea parvitatem
 materiæ, quam sententiam, aut vi, aut spon-
 te retractavit; tamen non eo laxitatis lapsus est,
 ut a peccato mortali purgaverit tactum mamil-
 larum foeminae, nedum Virginis sacratæ. Solum-
 modo ergo sententiam Navarri exscribit de ta-
 ctu, *joci & levitatis causa peracto*: Immo ex
 Gregorio Lopez addit, dictum Navarri intelli-
 gendum esse, *dummodo sint tactus illi inter perso-*
nas, quæ inde ad peccatum mortale non inciten-
tur. Quales essent illæ, quæ, ut scribit Hiero-
 nymus *Epistol. ad Heliodorum, laxis uberum*
pellibus, & arata rugis fronte, antiquum refe-
rentes mammae lallare, congeminant. Sanchez
 ergo tantum exscribit opinionem Navarri, eam-
 que ex Lopez coarctat ad personas, quæ ex
 tali tactu non incitentur ad peccatum mortale.

MARTINUS BONACINA

De Matrim. quæst. 4. punct. 9. n. 11.

XXVII. „ Quæres secundo , utrum levis ta-
 „ ctus manuum , vel pedum fœminæ , aut velli-
 „ catio , aut digitorum intorsio sit peccatum
 „ mortale . Respondet Sanchez regulariter
 „ loquendo non esse peccatum mortale . Nam
 „ hujusmodi tactus potius fiunt ex levitate , &
 „ joco , quam ex delectatione venerea . Ob id
 „ Navarrus , & Filliucius a mortali excusant vi-
 „ rum , qui fœminæ mamillas *jocose* attingit abs-
 „ que prava delectatione . „ Bonacina refert sen-
 „ tentiam Navarri , & Filliucii de tactu jocosio , ut
 „ explicatum est , & nec verbum habet , quod *In-*
terpreti nostro faveat .

P. VINCENTIUS

FILLIUCIUS

Tract. 30. num. 200.

XXVIII. „ Sicut neque Navarrus cap. 14.
 „ num. 42. damnat virum , qui fœminæ mamillas
 „ jocosæ absque alia prava deliberatione contin-
 „ geret . „ Exscribit Filliucius opinionem Na-
 „ varri , quæ , ut declaratum est , non favet Inter-
 pre-

preti . Sileo , quod Filliucius , aliorum Casuista-
rum more , ex facti peculiaris excusatione a Na-
varro facta colligat regulam generalem jocosae
tactum praefatum citra gravem culpam exer-
cendi .

P. THOMAS TAMBURINUS

Lib. 7. Decalogi cap. 8. §. 2.

XXIX. „ Tangere manum , faciem , brachia ,
„ pedes , & ex Navarro etiam mamillas mulie-
„ ris , si fiant inter solutos , de quibus hic , &
„ in sequentibus agimus , ex joco , curiositate ,
„ levitate , nihil habent mali praeter ipsum jo-
„ cum . „

Tamburinus hic dumtaxat Navarri sententiam
adducit : Non ergo docet ipse , tactum mamilla-
rum , & quidem Monialium , absolute , & inde-
finite esse venialem culpam . Sed , ut dixi , narrat
casum fortuitum tactus praeteriti , quem Navar-
rus post diuturnam meditationem excusavit a
culpa gravi . Neque ergo vel ipse Tamburinus ,
tametsi Probabilisticae benignitatis praefervidus
defensor , & promotor , patrocinator laxissimae
opinionis *Dissertatoris* nostri .

ELIGIUS BASSÆUS

Tom. 2. Verb. Impudicitia n. 8.

XXX. , *Navarrus* non damnavit virum , qui
 „ fœminæ mamillas *jocose* absque alia prava de-
 „ lectatione tangeret . *Contraria tamen sententia* ,
 „ quæ generaliter tactus , & oscula ob periculum
 „ peccati mortalis sub mortali cenfet vitandos
 „ esse , *præctice loquendo* , *Probabilior est* . „

Bassæus *Ethices* alioquin laxioris Author refert
 sententiam *Navarri* excusantis tactum præteritum
 joco , & absque prava intentione habitum : & ta-
 men huic sententiæ non subscribit , sed contrariam
 ut probabiliorem amplectitur . Quid diceret de
 tactu ferio , & deliberato mamillarum Monia-
 lis ?

ANACLETUS REIFFENSTUEL

Tract. 9. dist. 4. quæst. 7. n. 73

XXXI. , Ex eadem causa necessitatis excusatur
 „ tactus , seu fricatio propriorum pudendorum
 „ ad sedandum pruritum in illis partibus quando-
 „ que vehementius confurgentem &c. „

Nec verbum de tactu mamillarum Author iste
 habet sive loco ab *Interprete* citato , sive in tota
 illa quæstione . De tactibus , & osculis , & ample-
 xibus , si fiant ex animi levitate , & joco , asserit
 per

per se loquendo venialem culpam non excedere. De mamillarum vero tactu, & de genarum vellitione altum silentium.

XXXII. Palam huc usque feci, neminem ex laudatis Casuistis absolute laxam *Interpretis* opinionem docere. Cæterum non propterea eos excuso, quin aperte assero & minus illos sincere *Navarri* opinionem excripisse & laxius eandem propagasse. *Navarrus*, ut demonstratum est, post triginta annorum studium factum fortuitum, & præteritum excusavit, minime regulam indefinitam constituit. Hanc Regulam statuerunt posteriores Casuistæ, & minus sincere eam Navarro affinxerunt. P. Patritius *Sporer*, qui se discipulum jactat Sanchez, Tamburini, Escobarii, quos suos vocat, præ cæteris hanc opinionem laxavit in *Theol. Sacram. par. 4. cap. 3. sect. 4. q. 1. n. 686.* ubi hæc scribit: *Unde vides, merito jam supra concessum aspectum, vel tactum partis alioquin honestæ, V. G. aspicere, vel tangere faciem, manus, brachia, & secundum Navarrum etiam mamillam fœminæ obiter ex joco, levitate, & curiositate, ex se nihil habere mali, præter ipsum jocum, vel levitatem venialem.* Ex his paucis lineis collige genium istius Casuistæ. Primum, cum cæteris suis, *Navarri* doctrinam minus sincere exponit. Post, laxitatem adjcit, eamque affingit Navarro, videlicet tangere mamillam fœminæ ex curiositate nihil habere mali. Ubinam scripsit Navarrus, nihil habere mali ejusmodi tactum ex curiositate? Sed missa impostura Navarro impacta, doctrinæ laxitas

xitas improbanda, detestandaque est. Nihil habet mali tactio hæc *ex curiositate*? Poterunt ergo juvenes utriusque sexus *ex curiositate* istius vanitatis montes premere, quin peccent, nisi ad summum culpam venialem? Et hic est Casuista ille, quem Confessarii aliqui ut Magistrum sequuntur, etsi passim laxiora vel defendit, vel ut Probabilista, ab aliis propugnata proponit amplectenda? Nec propterea præfati tactus lethali culpa carent, quod joco peragantur. Quid? Sacrarum ne Virginum, sive quarumcumque mulierum ubera ludi materies? Iste ne jocosæ certaminis campus? Quantum temporis, rogavit nasutus quidam Bilopola, perdurare ludus iste debet? Per horam? Per quadrantem? In singulos dies? Quapropter licet indefinita *Dissertatoris* propositio exitialis sit, graviorisque scandali plena: tamen non propterea a gravi peccato, gravique censura aliorum Casuistarum immunis est opinio, qua asseritur, vel ex joco, vel ex curiositate tangi mulierum mamillas posse absque peccato mortali. Quin istorum laxa opinio, quia fuit *Dissertatori* errandi, & aliis est, eritque peccandi occasio potissimum nigro carbone notanda est. Quid si vellem isthuc transcribere, quæ de solis tactibus impudicis cæteri Casuistæ docent? Nisi legentium scandalum timerem, plura darem. Unum, aut alterum textum promam. P. Claudius La Croix in *Textu* sui Busembau *lib. 5. par. 1. num. 887. pag. 216.* inquit., Oscula, amplexus, compressiones manuum, & similia non obscæna. . . si fiant

„ ex aliqua veniali vanitate , joco, *curiositate*, le-
 „ vitate , *petulantia*, immo etiam *sensualitate*,
 „ *sive affectu sensuali*, ac naturali (dummodo
 „ non cum delectatione venerea , nec ejus causa,
 „ etsi præter intentionem suboriatur , ea repul-
 „ sa , ac tunc abstinendo) venialem culpam non
 „ excedunt . „ Oscula ergo , amplexus , com-
 „ pressiones manuum , & *similia*, *affectu sensuali pe-*
 „ *racta*, *etsi præter intentionem suboriatur delectatio*
 „ *venerea*, non excedunt culpam venialem ? Qui
 „ voluntarie in hanc ardentem picem , in tantum
 „ libidinis periculum se conjicit , venialiter dum-
 „ taxat peccat ? Sed transcribamus alia , quæ ibi-
 „ dem habet . „ Persona soluta permittens se tangi
 „ ab alia tactu , qui vulgo censetur pudicus , ut
 „ prehensio , contrectatio manus , amplexus , &
 „ oscula , juxta morem Patriæ , non peccat , nisi
 „ ei constet fieri pravo affectu . Huic enim coo-
 „ perari non licet . „ *Docet tamen Filiucius etiam*
 „ *tunc admitti posse (ecurr ?) ne tangens infametur.*
 „ Vin' benigniorem charitatem ? Audi quæ sequun-
 „ tur . *Admittens autem tactus impudicos , ut ma-*
 „ *millarum , & obscænarum partium , vel oscula fur-*
 „ *tiva , & morosa , vel indecentia , peccat , cur ?*
 „ *quia præsumitur affectus pravus .* Quid si benigna
 „ charitate prædita mulier nollet judicare (ne infametur tangens) hæc fieri pravo affectu ? Si hæc
 „ præsumptio desit , omnia casta non ne ? Hactenus
 „ *Busembau* in Textu . In addendis vero *P. La Croix*
 „ hæc scribit *num. 904.* „ Tactus super vestes ad
 „ partes verendas , tunc est mortalis , si quæra-
 „ tur

„ tur delectatio confurgens ex tactu mediato co-
 „ gitato . Si autem fiat ex petulantia tantum, aut
 „ *levi delectatione*, tactus vestium erit veniale
 „ tantum . Sanchez num. IX. „ Hæc expositio-
 nem non patiuntur . Nimium enim bituminosa .
 Si perconteris ab his Junioribus , ex quo Patre ,
 aut Concilio hæc didicere ? Reponunt , Patres
 Sanctos non explicare figillatim morum quæstio-
 nes . Theologia hæc reservata Recentioribus est .
 Quid ergo mirum , si spectemus diras libidinis
 flammæ tam funestam castitatis inducere stragem !
 Bitumen enim & sulphur Casuistæ accendunt, dum
 licita esse , aut levia docent illa , unde necessario
 sequuntur incendia . Hæc obiter ad imperitorum
 admonitionem , ut ab ejusmodi Casuistarum le-
 ctione abstineant , aut saltem cautissime eosdem
 legant .

XXXIII. Ut ad Casuum *Dissertatorem* rever-
 tatur oratio , postremo loco animadvertendum
 est , admittenda ejusdem laxissima & scandali plena
 sententia , vix aliquam nisi monstruosam impudi-
 citiam cum Moniali attentatam , esse reservatam .
 Siquidem illius regula octava par. 1. pag. 6. exa-
 rata, hæc est . *Peccata externa non reservantur ,*
nisi quæ sunt mortalia ex actu externo , non vero
quæ solum sunt mortalia ex actu interno , V. G. ex
affectu mortaliter malo , vel ex intentione mortali-
ter mala . Hoc posito , vellicatio genarum , com-
 pressio mamillarum , & potiori jure brachiorum ,
 manuum , pedum , natura sua non sunt , nisi ve-
 niales culpæ : Ergo quantumvis ex pravo , & li-
 bidi-

bidinofa affectu peragantur , refervatione non afficiuntur , quoniam mortalia funt ex folo actu interno , fecus ex actu externo . Sermones quoque nifi fint turpiffimi , & homine honefto indigni , juxta Cafuiftas , non funt , feclufo pravo affectu , lethales : Ergo accedente pravo affectu interno non funt refervati . Cafus itaque refervatus : *Qualibet impudicitia cum Monialibus peracta, vel quocumque modo attentata*: ad folam non nominandam verendorum contrectationem To *qualibet impudicitia* restringetur . Materiæ turpitudinis ultra argumentationem producere vetat . Satis namque fuperque demonftratum eft , Interpretis noftri opinionem erroneam effe , scandalique plenam , atque ab ipsis laxioribus Cafuiftis improbatam .

XXXIV. En , Illuftriffime Antiftes , quam impotens fit in non paucis Cafuiftis laxandæ Christianæ Moralis cacohetes , & amplificandæ Probabilifticæ jurifdictionis libido . Compertum heinc habes , exploratumque , injufte Probabiliftas malæ fidei , & impofturæ fuos postulare adverfarios , quod illorum laxas opiniones minus fincere repræfentent . Quæ laxitatis inaudita commenta in fpiffis , & grandioribus voluminibus evulgent illi, veluti ex ungue leonem colligere vales ex iis , quæ Differtator Cafuum Refervatorum in quatuor foliis in lucem protulit . Si poft tot diffidia , & in confpectu feveriorum Cenforum tam erronea diffeeminare commenta audent , tute judex efto , quanto ifti ardore flagrant dilatan-

tandi viam, quam arctam Christus testatur. Plura dicenda supersunt; verum sequenti Epistola graviora, atque pejora dabo. Interim vale, meque pro tua humanitate ut soles, amare perge.

Dabam die 4. Januarii 1744.

E P I S T O L A

S E C U N D A.

UT oppignoratam fidem, Antistes præstantissime, commodum liberem, alteram, & ut ego quidem arbitror, laxiorem Casuum reservatorum *Interpretis* opinionem refutandam suscipio. Gravia, quæ in aliis, ad te datis, litteris scripsi, ejusque generis sunt, quæ pudorem, modestiam, aures, communemque sensum, nedum mentem, percellunt; tamen iis, quæ dicturus sum, comparata, levia evadunt. Unius actionis impudicitiam produnt illa: hæc quæ nunc dicere aggredior, principia, obiter licet & pro re nata, versant quæ per universam morum Theologiam ramos suos explicant, & mortale laxitatis venenum effundunt. Animum itaque tuum firmes, zelumque comprimas velim, quo imperturbata mente, quæ revera incredibilia sunt, audire queas, atque expendere. Et ne te plus justo in limine suspensum detineam, ad rem accedo. Principio exscribo casum *reservatum*, & integram ejusdem interpretationem, quam *Disseruator* exhibet pag. 7.

CA.

CASUS RESERVATUS

*Blasphemia in Deum, Beatissimam Virginem,
& Sanctos.*

INTERPRETAMENTUM Pag. 8.

II. „ **Q**Uæritur primo, an blasphemiam profe-
 „ rens ex iracundia, seu in iracun-
 „ dia, reservationem incurrat? Respondetur:
 „ hujusmodi blasphemus reservationem incurrit,
 „ si iracundia sit talis, ut, habita plena delibe-
 „ ratione, ejus blasphemia adhuc sit mortalis.
 „ nam in hac hypothefi eadem blasphemia esse ve-
 „ ra blasphemia non definit, nec aliunde est, cur
 „ reservationem declinet. Hujusmodi blasphemus
 „ reservationem non incurrit, si iracundia sit talis,
 „ ut *deficiente plena deliberatione* eadem blasphe-
 „ mia sit venialis. Nam juxta nostram Regulam
 „ sextam sola peccata mortalia, & non venialia
 „ reservantur. Patet idem esse pariter, si citra
 „ iracundiam defectu plenæ deliberationis bla-
 „ sphemia ad mortalem culpam non perveniat.
 „ *IDEMQUE PARITER EST SI BLASPHE-*
 „ *MIA SIT IMPERFECTE DELIBERATA*
 „ *EX PRAVA CONSUETUDINE BLA-*
 „ *SPHEMANDI.* Etenim talis blasphemia vel
 „ *secundum MULTOS DOCTORES*, utpote
 „ *non voluntaria, saltem perfecte, non est culpa*
 „ *saltem mortalis; vel si est culpa mortalis secun-*

„ *dum NON MULTOS DOCTORES*, utpo-
 „ *te perfecte voluntaria solum in causa, seu in*
 „ *dicta consuetudine, non est blasphemia formalis,*
 „ *ideoque ob nostram regulam tertiam reservatio-*
 „ *ni non subest.* „

III. Priusquam sigillatim interpretamenti istius lapsus excutere instituo, generatim pauca disse- ro, & totius doctrinæ picturam adumbro. Tria in hac interpretatione partim clam latitant, par- tim coram prodeunt: *Ignorantismus*, *Probabi- lismus*, *Pelagianismus*. Latitant hæc in his ver- bis plena deliberatione: voluntaria saltem perfecte, Actualis consideratio, seu advertentia necessaria est (inquit Interpres) ut deliberatio plena sit, & perfecte voluntaria. Hac reflexione actuali subla- ta, e vestigio prodit *IGNORANTISMUS* ille omnium scelerum parens: Ex Ignorantismo Pro- babilismus. Opportuna est *Ignorantismi* descri- ptio, quam perhibet Sapiens P. Ignatius de Ca- margo insignis Societatis Jesu Theologus, cujus nonnulla principia vano irritoque conatu P. La Croix refutare tentavit. Hæc vero Camargus scri- bit lib. 2. Contr. 4. n. 530. *Hic est IGNORAN- TISMUS (idest doctrina de ignorantia peccatis apud recentes Probabilistas) Probabilismi, nescias, an Parens, an Alumnus, an Filius, an Comes, an germanus Frater? Id certum, sine illo PRO- BABILISMUM vivere non posse: sed & illud certum præterea, per illum (Ignorantismum) fie- ri vulnus immedicabile, quia fit propemodum in- sanabile: & morbus insanabilis est incurabilis.*

IV. En

IV. En paucis perstrictam totam *Probabilismi*, & *Ignorantismi* indolem. Nullum peccatum libertate sublatum, libertas nulla, mente reipsa non advertente, non considerante. Consuetudo blasphemandi tollit considerationem actualem blasphemiae; ergo aufert libertatem peccandi. Qui igitur ex consuetudine blasphematur, pejeratur, calumniatur, convitiatur, cogitat mala, appetit aliena, impudice mulieres deperit, non peccat. Hæc *Ignorantismus*, & *Probabilismus* necessario consequuntur. Doctrinam, quam in hac interpretatione *Dissertator* Casuum promittit, non excogitavit ipse, sed transcripsit ex aliis Theologis. In altera Epistola cum eo solo mihi certamen fuit: nunc cum Probabilistarum manipulo depræliandum est.

V. Age dum ergo; Sigillatim propositiones descriptæ Interpretationis dispiciamus. *Huiusmodi Blasphemus reservationem non incurrit, si iracundia sit talis, ut deficiente plena deliberatione eadem blasphemiam sit venialis.* Quæ certa penes omnes sunt, præmittamus. Quod motus, qui vocantur primo primi prævenientes rationem, excusent a culpa, convenit penes omnes: quare, si quis invincibiliter non adverteret, verba quæ profert, esse blasphemiam, non peccaret, quia si cognosceret ejusmodi verba blasphemiam esse, minime illa proferret. De his nulla quæstio cum Interprete. Quod asserit ille, est, blasphemiam ex ira prolatam non esse peccatum mortale, quando iracundia plenam deliberationem impedit. Quælibet autem ira gravis, & vehemens rationem per-

turbat . Plenam itaque deliberationem aufert . Nemo ergo gravi ira percitus , blasphemias eructando , grave scelus perpetrabit . Porro qui sunt , qui tranquillo animo , & mente scienter deliberante , divinam Majestatem blasphemias profcindant ? Si tunc solum blasphemia peccatum est , cum ira sit ita levis , ut non impediatur plenam deliberationem , vix erunt blasphemiae inter Christianos criminosae . Nam communiter homines gravi ira furentes blasphemias evomunt . Hæc gravis ira animum mentemque perturbat : actua-lem advertentiam aufert , plenamque adimit deliberationem . Hac sublata , blasphemia gravem malitiam exuit . Ergo vix erunt blasphemiae scelera Reservationi subjecta , ut clarius , evidentiusque mox patebit . Hæc autem doctrina falsa est , & communi sensui , atque omnium Sanctorum doctrinae adversatur . S. Thomas 2. 2. q. 13. a. 2. ad 3. perspicue distinguit blasphemiam ex furreptione omnino innocenterque rationem præveniente , a blasphemia ex motu iræ prolata . Aquinas, Antoninus , cæterique Theologi requirunt libertatem ad peccandum , sed vel directam in se , vel indirectam in causa . Et hac ratione quoque exposcunt considerationem non semper actua-lem , sed virtua-lem , & in causa . Qui iracundia commotus blasphematur *non excusatur a peccato mortali* (inquit S. Thomas loc. cit.) *sicut nec ille , qui ex subito motu iræ aliquem occidit juxta se sedentem* . Paritas rem perspicue exponit . Nam sicut occisor vitam homini aufert : ita blas-

blasphemia, si sit hæreticalis, vitam Deo adimere iniquo suo affectu pertentat. S. Antoninus 2. p. tit. 7. cap. 5. §. 1. *Nec excusatur, quod ex subita ira hoc facit, vel ex MORE, sicut nec excusaretur ab homicidio, & consequenter a pœna mortis, si quis ex impetu iræ hoc ageret.* Eadem docet tit. 8. cap. 7. Mitto aliorum Sanctorum sententias, quoniam, quæ hic indicavi, obiter dicta velim; & ut præludia ad ea, quæ statim adjiciam. Absolute enim, & separatim accepta, possent quomodo fucis, & technis involvi. Posset opponi, contingere interdum, hominis nullo modo blasphemis assueti ita præveniri rationem, ut omnino inconsiderate blasphemet. Sed de his primis, subitaneisque motibus nulla nobis disputatio est. Quæ sequuntur ergo meditanda propono.

I N T E R P R E S.

VI. **P** Atet idem esse pariter, si citra iracundiam defectu plenæ deliberationis blasphemia ad mortalem culpam non perveniat. Idemque pariter est SI BLASPHEMIA SIT IMPERFECTE DELIBERATA EX PRAVA CONSUETUDINE blasphemandi. Etenim talis blasphemia vel secundum MULTOS DOCTORES, utpote non voluntaria, saltem perfecte, non est culpa, SALTEM mortalis; vel si est culpa mortalis secundum NON MULTOS DOCTORES utpote perfecte voluntaria solum in causa,

sa, seu in dicta consuetudine, non est blasphemia formalis, ideoque ob NOSTRAM Regulam tertiam reservationi non subest.

VII. Vereor, ne dum hæc transcribo, oculi me fallant. Vix enim credibile est, talia a Christiano Theologo evulgari posse. Ordine servato, singula mox patefaciam. Et, ut principio argumenta extrinsecus arcessita promam, quæ validissima cæteroquin sunt ad erroneam labefactandam opinionem, scias velim, communiter severissimas Principum pœnas in blasphemos *consuetudinarios* latas esse, & Episcopos in suis Diœcesibus plerumque reservare scelera blasphemiae ex *prava consuetudine* prolata. Illustrissimus & Reverendissimus Daniel Delphinus peramplæ, & celeberrimæ Aquilejensis Diœcesis Patriarcha, suis Antecessoribus inhærens, his verbis reservavit crimen blasphemiae: *Omnis blasphemia hæreticalis: item simplex, si publica, id est coram decem hominibus, aut ex CONSUETUDINE fuerit.* Qui casus hoc pacto explicatur in Synodo habita ab eodem Patriarcha Delphino anno MDCCXLI. *Quam consuetudinem definientes declaramus, eos in hunc casum incurrere, qui ante ultimam confessionem plus una vice, & postea octies, se huiusmodi peccato obstrinxerint.* In Diœcesi Concordiensi hoc modo reservatum est blasphemiae crimen: *Qui nomen B. M. Virginis, aut Sanctorum, ex PRAVA CONSUETUDINE, id est per octo vices ab ultima Confessione blasphemaverit.* Futilia hæc, & centum alia Episcopalia decre-

creta . Nam juxta *Dissertatorem* Casuum continuata blasphemandi consuetudo secundum *MULTOS DOCTORES non est culpa saltem mortalis* ; vel si secundum *NON multos* Doctores est culpa mortalis , *non est blasphemia formalis* . Ergo concludit Doctor noster , attenta omnium Theologorum sententia , Patriarchæ , & Episcopi, blasphemandi ex consuetudine scelus reservantes , se deridendos exhibent . Nullum quippe saltem mortale crimen est mos blasphemandi . Nec Confessarii parere in hoc Episcopis suis debent . Reservent illi vera , & mortalia crimina : Perdiscant tandem , consuetudinem diuturnam prævalere contra naturam , ipsasque æternas Dei leges , nedum humanas . Valeant itaque decreta Episcopalia . Sed quid Episcopalia dico ? Valeant decreta ipsa Papalia casus reservantia . Si qui sint , quibus hæc faceffant negotium , ea continenter violare pergant , & ab iisdem consuetudinis privilegio immunes evadent .

VIII. Veniam mihi facias velim festivum opportunumque narrandi Apologum . Cujus ut percipias vim , leges tum divinas , tum humanas , in blasphemos rogatas , cursim delibem oportet . Deus *Levit. 24.* blasphemos lapidibus obrui ad mortem usque imperat : *Qui blasphemaverit nomen Domini , moriatur . Lapidibus obruet eum omnis multitudo , sive ille civis , sive peregrinus .* Jus Civile commune ultimo puniendos supplicio blasphemos decernit . Principatus quisque peculiaris in eosdem constituta supplicia habet . Alicubi

bi blasphemi plebeji primum vapulant, & post verbera candenti ferro labiis iniustis linguæ eorum præciduntur. Alibi publicæ derisioni, & infamiæ subjacent. Jus canonicum *Cap. statui- mus de Maledictis*, eosdem septem diebus ante fores Ecclesiæ adstare, dum sacra aguntur, dieque dominico pallio posito, nudis pedibus, collario cervicibus imposito, publico aspectui sese exhibere, septemque sextis feriis priusquam Ecclesiam ingrediantur, in pane & aqua jejunare præscribit. Quæ præstare si neglexerint blasphemi, ingressu in Templum, & Ecclesiastica sepultura interdicuntur. Concilium Lateranense *sess. 9. cap. ad abol.* Clericos semel blasphemos unius anni redditibus Beneficii privat. Post eosdem beneficio abdicat, tum ad Ecclesiasticos proventus incapaces constituit. Nobiles Laicos prima vice viginti, secunda quinquaginta ducatorum multa punit, *Consuetudinarios* nobilitate dejectos declarat. Plebejos blasphemis assuetos ad Triremes carceresve damnat. Postremum idem Concilium *loc. cit.* & Julius Papa III. in sua *Constit. In multis*, jubent, ut quicumque blasphemantem audierit, infra triduum denuntiare eundem debeat apud Judicem Ecclesiasticum, vel Sæcularem. His delibatis.

IX. Quidam ultimæ legis exactus observator blasphematorem audiens, continuo eundem Judici defert. Captura imperata, ad carceres ducitur. Divino percitus terrore, sacrum Ministerium postulat. Conscientia crimina serio commeditans,

tans, potissimum sacrilegas atque hæreticales blasphemias: quarum multitudine, & enormitate perterrefactus, in desperationem pene agitur. Tum Confessarius: Cedo fili mi: Ut quid animo despondes? *Advertistine*, te blasphemare, cum blasphemias has emittebas? *Scivistine*, ejusmodi esse peccata? Cum primum convitari Deo, ejusdemque Sanctissimæ Matri occæpi, fane aculeis torquebar, meque Deum offendere recognoscebam. At temporis decursu mente alio distenta, atque incogitante, in horrendas erumpebat lingua blasphemias, occasione data. Quid fili mi, quid? Occasione data? Numquid consuetudine blasphemandi irretitus es? Heu Pater..... Hiscere non valeo. Ut video, nimium es meticulosus. Noli timere. Assuetus ne es blasphemis? Scilicet domine. Et quod me conficit, tanto impetu in blasphemias ferebar, ut singulis ferme verbis, & ad cujusque Sanctorum, Virginis, & Christi Domini imaginem sacrilega in eosdem convitia eructabam. Laus Deo, quod tandem sincere fassus sis omnia. Maeste animo. Blasphemix istæ tuæ, aut nullæ, aut ad summum veniales culpæ sunt. Quoniam consuetudo hæc plenam tibi ademit deliberationem, qua sublata, necessaria ad peccandum libertas periit: aut nullam ergo, aut venialem culpam peccasti. Heu domine? Animam mihi reddidisti. Dicas iterum, amabo te. Tam incredibiline vi consuetudo pollet, ut blasphemias ipsas malitia exuat? Ita docet potissima *Doctorum* multitudo. Si ita res habet,
ho-

hominum felicissimus ego : Non solum animam inferno , sed corpus ipsum suppliciis in blasphemosa Principe definitis subduxi . Haberes ne Pater librum quemquam , qui hanc propugnet doctrinam ? Bona tui sorte , Casuum Reservatorum mecum habeo libellum . Hunc accipe . Infecta confessione , libelloque in perula posito , ad Tribunal sistitur . Examen Iudices instituunt , eumque interrogant , Tu ne sacrilegus ille divinæ Majestatis , Virginis Sanctissimæ , Divorumque convitiator ? Utique . Crimen ergo fateris ? Scilicet . I ergo Carnifex , reumque confessum juxta leges plecte . Indefensus ne damnabor ? Si sinceram criminis confessionem excepistis , & criminis audiatis defensionem . Age fare . Non ego semel , bis , terve , quaterve blasphemus fui . Quid ergo ? Ab Adolescentia blasphemandi vitium in more habui . Blasphemiis innutritus , five solus , five cum sociis , five domi , five in platea , ubique demum blasphemiis , quoad potui , horrendissimis Deum , Virginem , Sanctosque proscidi . Hæc mea cum lacte hausta consuetudo . Porro Confessarius perdoctus me condocfecit , peccare utique gravissime eos , qui interdum , & raro , secus qui ex consuetudine , & maxime inveterata , blasphemant . Deliras ? Hæccine defensio tua ? Haud contentus Dei honorem conculcasse , proximum , & vel ipsum sacrum Ministrum calumniis infectari audes ? Absit a me tantum sceleris . Veritatem dico perspicuam , quam illi ipsi Confessarii me docuerunt , quibus vos Iudices regi-

gimen animarum vestrarum fiditis . Quod si mihi utique indigno adhibere fidem renuitis , documenta exhibeo luculentissima . Et extractum e perula librum porrigit Judicibus , qui , re infecta , stuporeque defixi , libelli examen instituunt ; & veritate comperta , carnificem vocant , diris consecrari flammis libellum imperant : Confessarium vero ad supremum fidei Tribunal deferunt .

X. A diverticulo in semitam regredior , & ad Fidei , seu Christianæ Theologiæ principia Interpretis doctrinam exigo , quæ est ejusmodi . *Hujusmodi blasphemus reservationem non incurrit , si iracundia sit talis , ut deficiente plena deliberatione eadem blasphemia sit venialis . Nam juxta nostram Regulam sextam sola peccata mortalia , & non venialia reservantur . Patet idem esse pariter , si citra iracundiam defectu plenæ deliberationis blasphemia ad mortalem culpam non perveniat . Idem pariter est , si blasphemia sit imperfecte deliberata ex PRAVA CONSUETUDINE blasphemandi : etenim talis blasphemia vel secundum multos Doctores , utpote non voluntaria , saltem perfecte , NON EST CULPA , saltem mortalis . Vel si est culpa mortalis secundam NON multos Doctores non est blasphemia formalis , ideoque ob nostram Regulam tertiam reservationi non subest .* Duæ sententiæ in hac doctrina continentur . Prima : blasphemiae ex consuetudine prolatae , non sunt peccatum , saltem mortale , ideoque non reservatae . Et hæc sententia est secundum multos Doctores . Secunda : quamquam
juxta

juxta *non multos* Doctores sit peccatum mortale , tamen non est blasphemia *formalis* : idcirco non subest reservationi . Has duas sententias necessario consequitur hæc conclusio . Omnium Theologorum consensu nulla blasphemia ex consuetudine est reservata . Ergo extrema (dictum est semel, repetendumque iterum est) laborant ignorantia tot Concilia Diocesana , tot Episcopi , & Patriarchæ , quos Deus constituit regere Ecclesiam suam , dum blasphemias ex consuetudine reservant .

XI. Prima sententia in examen veniat . Convenit penes omnes , retractata constanti pœnitentiæ proposito blasphemandi consuetudine , non peccare mortaliter eum , qui vi illius inveterati moris in aliquam , præter voluntatem , blasphemiam incidit . Nullum , ad hoc quod attinet , dissidium . Doctrina scandali plena , quæque aures Ethnicorum , Turcarumque , nedum Catholicorum , lædit , est , quod blasphemiae ex prava consuetudine non retractata prolatae , expertes culpæ sint , saltem mortiferæ . Quid virgam censoriam extendis in sententiam , quam major Doctorum pars propugnat ? Nam adversam , *non multi Doctores* defendunt . Siccine ergo tam erronea doctrina affingitur Ecclesiae Catholicae Doctoribus ? Quam heinc non arripient Hæretici , & Pagani calumniandi Ecclesiam Catholicam an-
sam ? Retractare ergo hanc imposturam Ecclesiae Catholicae impactam Interpres debet . Nam omnes Doctores Ecclesiae , omnesque veri Theologi
da-

damnant, detestantur, execranturque præfatam doctrinam, impiam in Deum & in Sanctos, & Christianorum deceptricem.

XII. Qui sunt, qui conceptis verbis talem defendunt blasphemiam a culpa immunem? Sunt, non Doctores Ecclesiæ, sed nonnulli Probabilistæ in Ecclesia. Non negamus ergo, sed in Probabilismi dedecus asserimus, Recentiores plures præfatam doctrinam defendere. Eorundem verba isthuc transcribere juvat, ut palam fiat, qui sint istius sententiæ Doctores.

XIII. P. Thomas Tamburinus *lib. 2. in Decalog. cap. 6. §. 4. num. 17. Verba contra Deum in ebrietate, vel phrænesi, vel ex inadvertentia, orta ex INVETERATA CONSUETUDINE*, blasphemiam nequaquam sunt: Malitia enim blasphemiam, sicut & perjurii, atque hæresis, requirit procedere ab homine, qui ratione utatur. Neque enim quis contumelia rationabiliter afficitur ex convitio dicto a psyttaco. Ita Vasquez, Turrian. apud Layman, aliique. Vide quæ dixi in *Opusc. Meth. Conf. lib. 2. cap. 3. n. 25.* Quæ hoc citato loco scribit Tamburinus majorem adhuc horrorem præferunt: Hæc enim habet *n. 23. Qui vero ex inveterata consuetudine inadvertenter jurat falsum, licet videatur obligari ad consuetudinem confitendam, tamen communiter excusatur. . . .*

Num. 25. Unum nota, aliquando actus hujusmodi inadvertenter factos non retinere ne malitiam quidem materiale, seu quam vocant obje-

Etivam; & tunc nec ipse actus, nec consuetudo est peccatum, adeoque nec Confessioni subjiciendum. Talis communiter reputatur contumelia in ebrietate alicui facta ab ebrio... Eodem modo dicendum esse docent aliqui cum Joanne Sanchez in selectis fufe disp. 10. n. 5. de BLASPHEMIA, hæresi, & supradicto juramento, quod scilicet essentialiter requirant esse ab ratione utente; & consequenter ea inadvertenter facta, NEQUE IN SE, NEQUE IN CAUSA esse peccata, adeoque nec necessario confitenda.

XIV. Nemo non videt quanta dicenda occurrerent, si singulos excutere errores vellem in descripta Doctrina contentos: At hoc præter institutum esset. Ex alia parte adeo enormes sunt, ut confutatione non egeant. Blasphemix ex inveterata consuetudine non sunt Ecclesiæ clavibus subjiciendæ? Nec materialiter malæ sunt? Ergo nulla lege, nec divina, nec naturali, nec humana vetitæ. Audistis res adeo horrendas unquam? Quod subdit, necesse esse, ut perjuriam, blasphemiam, hæreses, contumeliam, perpetrentur ab homine essentialiter ratione compote, festivum est: quasi cætera peccata peccare valeant etiam amentes, & pſyttaci.

XV. Doctrinam Interpretis, & Tamburini docet Leander a Sanctissimo Sacramento tract. 1. de juram. disp. 5. qu. 17. de more nova adjecta laxitate. inquit ergo: *Qui ex habitu blasphemat absque plena & sufficienti advertentia ad peccatum mortale, tunc non committit novum peccatum*

mor-

mortale, sed solum peccavit in causa, quatenus non abstulit pravam consuetudinem, ad quam advertit. Laudat pro hac sententia Bonacinam, Filliucium, Toletum, Tamburinum aliosque. Toletus *lib. 4. c. 13.* conceptis verbis docet oppositum: *Qui enim ita male assuetus esset, nec vellet emendare se, peccaret TUNC mortaliter, quia esset in culpa præcedenti, quia non abstulit occasionem peccati.* Navarrus in *Manuali cap. 12. n. 84.* loquitur de illa inconsideratione, quæ est causa blasphemix, ita ut si adverteret homo, non blasphemaret, ut docet Cajetanus: secus de consuetudine blasphemandi non retractata. Verum citatus P. Leander a SS. Sacramento hanc interpretationem rejicit ut *Rigorismum*. Quare ut Christiani liberius, sublatis scrupulis, blasphemare valeant, legas serio velim sequentem, quem proponit casum. *An saltem peccet mortaliter actu ille, qui inadvertenter, & inconsideranter blasphemat; est tamen ita habitualiter dispositus, quod etiam si adverteret, blasphemaret.*

Audi Responsum Probabilius.

Probabilius respondeo, nec illum peccare mortaliter actu in proposito casu. Nam, ut quis actu peccet, novumque peccatum committat, non sufficit, quod sit habitualiter dispositus, & proclivis ad peccandum, sed requiritur necessario quod actualiter, & in actu secundo sit. Quia Deus, inquit S. Augustinus contra Semipela-

gianos, non imputat nobis quod faceremus, si hoc, vel illud occurreret; sed quod actu facimus. Alioquin homines dediti luxuriæ, vel avaritiæ, qui, data opportunitate, consensum præbent his peccatis, semper actualiter peccarent, quod omnino est falsum. Citat in sui favorem Suarez, Valentiam, Sanchez, Filliuc. Layman, aliosque. Valentia expresse docet oppositum. Non diffiteor tamen sententiam Tamburini, & Leandri alios quoque docere Probabilistas. Sed addimus in hac quæstione istorum auctoritatem nos rejicere. Quod de Semipelagianis obtrudit Leander, ineptum est. Nam nunc disputamus de futuris absolutis, non conditionatis, ut ex titulo quæstionis a Leandro propositæ patet. Quæritur enim de homine reapse blasphemante ex habitu, utrum peccet? Verum hæc præter institutum.

XVI. Ad *Interpretem* nunc Casuum revertamur. Ne igitur aures nobis obtundat auctoritatem obficiendo quorundam Probabilistarum; idcirco in antecessum istorum patrocinia illi concessimus. Illud tamen adverto, Interpretem Casuum laxius aliquomodo cæteris hanc suam opinionem defendere. Pressius ergo ejus verba dispiciamus: *Idem pariter est si blasphemia sit imperfecte deliberata ex prava consuetudine blasphemandi*. Consuetudo ergo blasphemandi impedit, quominus quis deliberate blasphemet? Peccatum originale abstulitne liberum arbitrium necessarium ad peccandum? Hæreticus declaratus Calvinus est, qui id asseruit. Et Casuista Catholicus do-

docet, peccatum blasphemiae, habitu voluntario roboratum, adimere libertatem necessariam, ut blasphemia sit lethaliter criminosa? Authores, quos indicavimus, non eo laxitatis lapsi sunt, ut absolute a peccato immunes ex habitu blasphemantes declarent: Sed blasphemantes ex inadvertentia orta ex consuetudine non peccare asserunt. Noster Casuum *Interpres*, ultra progressus, absolute asserit blasphemiam ex consuetudine prava prolatam, non esse reservatam: *Etenim talis blasphemia* (ex prava consuetudine) *vel secundum multos Doctores, utpote non voluntaria, saltem perfecte, non est culpa mortalis*. Hic absque tergiversatione absolute, & indefinite docet *Interpres Casuum Reservatorum*, blasphemiam ex consuetudine non esse peccatum mortale. Sive itaque blasphemus *Consuetudinarius* blasphemet cum advertentia, aut secus, mortaliter non peccat. Cedo. Consuetudo blasphemandi tollit ne potestatem advertendi, aut secus? Si primum asserat *Interpres*, hæresis notam non evadit. Si secundum: Assuetus ergo blasphemii actu advertere potest se blasphemare: & quod actu non advertat, illius culpa est. Sed blasphemans cum potestate actuali advertendi, etiamsi vinculo consuetudinis astrictus sit, mortaliter peccat: Ergo errorem redolet absolute pronunciare, quod blasphemia ex perversa consuetudine non sit peccatum. Hoc ergo primum doctrinae *Interpretis* membrum non videtur a gravi censura immune.

XVII. Alterum quoque membrum : *Vel si est culpa mortalis, secundum NON multos doctores, utpote perfecte voluntaria solum in causa, seu in dicta consuetudine, non est blasphemia formalis: ideoque ob nostram Regulam tertiam reservationi non subest.* Hoc quoque membrum, inquam, obnoxium censuræ videtur. Nam primum ignorantia, & cæcitatæ damnat, ut supradictum est, Episcopos, & Synodos Diocesanas, quæ blasphemias ex consuetudine reservant. Deinde futili, & perridicula ratione, a reservatione hanc blasphemiam eximit. Concedit, secundum *Non multos Doctores* eam esse peccatum mortale : *Non propterea tamen inquit Reservationi subest.* Cur? Quia non est blasphemia formalis. Scitissime. Quid inde? Quid? Juxta nostram tertiam Regulam: casus reservati sunt odiosi: odia autem sunt restringenda: ergo strictè interpretandi. Licet igitur blasphemia sit mortifera, enormis, & sacrilega; tamen, si non est formalis, non subest reservationi.

XVIII. Liceat nunc mihi his quæstiunculis veluti quibusdam aculeis Probabilistas urgere. Vera ne doctrina vestra? Verissima, quia multorum Doctorum. Bene habet. Cur itaque charitatis, & justitiæ violatores exostulatis illos, qui ab integro, & amplius sæculo clamant, inclamantque, Probabilistas legum fræna relaxare, morum integritatem corrumpere, Sacramenta indignis ministrare? Cur, inquam, invidentiæ, simultatis, calumniæ, & gravissimorum criminum

num fontes illos postulatis? Hæc enim in more habent: Hæc ex habitu, & consuetudine peragunt: Ergo aut nullum, aut leve crimen perpetrabunt. Et quo fuerint in detrahendo constanteriores, eo erunt a culpa innoxiores. Quod si asferant calumnias, probra, convitia hominibus ex consuetudine afficta, culpa non carere; criminisne expertes erunt blasphemiae in Deum ipsum jaculatae? Dicant insuper, utrum e suggestu deprædicarent doctrinam hanc? Edisserant, sitne alia in publico pulpito, alia in secreto Tribunali doctrina, qua reformandi sunt Christianorum mores? Doctrinam, quam pro Confessariis exhibet *Dissertator*, audivimus. Quam e publico suggestu pronunciavit pius, atque eloquentissimus P. Paulus *Segneri*, licet, ut contendunt trium super Probabilismo Epistolarum Editores, opinioni minus Probabili favens, describam. Prætextus, quos allegare Christiani solent, se ex pravo more, aut iracundiae impetu blasphemare, sibi opponit in suo celebri opere *Cristian. Instruit. part. 1. ser. 8. §. 3. n. 17*. Forsitan quibusdam a scopo deflectere videbitur digressio isthæc: potissimum quod erit paululum prolixior. Verum cum omnia legerint, tunc deprehendent, valde veritati, quæ in manibus est, illustrandæ idoneam esse. Ad rem ergo.

XIX. „ Ma per non dare noi sì terribile la sen-
 „ senza sù questi rei, senza prima udirli, ascol-
 „ tiamo qualcuna delle discolpe, che fogliono
 „ tosto addurre in proprio favore. Due sono le

„ principali . L' una è il mal costume : l' altra è
„ la collera . *Non vorrei bestemmia- re*, dice colui :
„ *Ma sono avvezzo così : Non posso emendarmi .*
„ E quanto a ciò non vi voglio io già negare , che
„ se uno male abituato nel proferire contro Dio
„ parole ingiuriose adopera de' rimedj per conte-
„ nersene più che può , non sia verisimigliante ,
„ che in qualche caso la passione lo acciechi tan-
„ to , o la mala usanza tanto lo sopraffaccia , che
„ egli o non pecchi , come in atto indeliberato
„ conforme a quello , *Est qui labitur lingua sed*
„ *non ex animo* ; o pecchi sì , ma di colpa più tol-
„ lerabile . (*Quid cautius a severiore Theologo di-*
„ *ci valet ?*) Ma se egli invece di odiare questo
„ mal abito , e di adoperare mezzi proprj , e
„ proporzionati per estirparlo , sempre più lo
„ rinforzi con atti , senza travagliarsene molto ;
„ dico , che il peccare per abito aggrava in costui
„ la colpa , non la diminuisce . Che bella scusa fa-
„ rebbe quella di un ladro , il quale dicesse al giu-
„ dice : Perdonatemi la forza , perchè sono av-
„ vezzo a rubare : Anzi per questo , direbbe il
„ Giudice a lui ne meriteresti più d' una , se di
„ più d' una tu mai fossi capace . Perchè come
„ avvezzo a rubare sei perturbatore più costante ,
„ e più consueto della pubblica quiete da te scon-
„ volta . In sostanza , peccar per abito è peccare
„ più intensamente , dice S. Tomaso , ed in con-
„ seguenza è peccare più gravemente .
„ Quanto poi al bestemmia- re per collera (che
„ è la scusa di tal' un altro) non ha dubbio , che
„ quel-

„ quella bestemmia , che nasce da mero orgoglio ,
 „ come proviene da maggior deliberazione , co-
 „ sì è più detestabile di quell' altra , che nasce da
 „ perturbazione prodotta dall' ira . Tuttavia ,
 „ che sciocchezza è mai questa , pretendere , che
 „ lo sdegno scusi le contumelie vomitate contra
 „ sua Divina Maestà , mentre non è bastante ad
 „ iscusare gl' improperj detti ad un uomo ancor
 „ di volgo ? Se uno per collera vi dica una solen-
 „ nissima villania , lo scusate voi senza farne risen-
 „ timento ? Anzi gli date per risposta or pugni ,
 „ or pugnate . E poi volete che la medesima
 „ collera scusi voi nelle villanie , che da voi sono
 „ dette a Dio ? „ Eandem doctrinam omnes ad
 unum Concionatores e publico suggestu docent ,
 dum de habitu perverso , pravaque consuetudine
 ad populum loquuntur . Legantur eorum libri
 quadregesimales ,

XX. Conferantur itaque quæ hætenus ex ce-
 leberrimo P. Paulo Segneri transcripsi cum opi-
 nione *Interpretis* , *Tamburini* , *Leandri* , aliorum-
 que Probabilistarum . Tunc negent , si ausint , di-
 versam omnino esse *Pulpiti* , & *Confessionarii* do-
 ctrinam ? Alterutrum ergo fateantur oportet .
 Aut Confessarios , aut Concionatores erronea do-
 cere , & Christianos , licet non ex animo , decipe-
 re . Utri horum fides adhibenda ? Respondet sa-
 piens Jesuita P. Michael Elizalde *par. 2. lib. 6. q. 6.*
 Christum Dominum nobis perspicue indicare , qui-
 bus ex his Ministris fidem adhibere , & a quibus
 cavere debeamus . Inquit enim Christus *Matth. 23.*

Super cathedram Moysis sederunt Scribae, & Pharisei. Omnia ergo quaecumque dixerint vobis servate, & facite. Aliam Regulam prorsus oppositam nobis praescribit Matth. 16. Intuemini, & cavete a fermento Phariseorum, & Saduceorum. Quod cum de panis fermento discipuli intelligerent, continuo illam exposuit Christus ibidem. Quare non intelligitis, quia non de pane dixi vobis, cavete a fermento Phariseorum, & Saduceorum? Tunc intellexerunt, quia non dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina Phariseorum, & Saduceorum. Apertissimam inter hos duos textus oppositionem, pugnamque nemo non videt. In primo textu jubetur: Quaecumque dixerint vobis servate, & facite. In altero hoc idem conceptis verbis vetatur: Intuemini, & cavete... a doctrina Phariseorum, & Saduceorum. Si cavendum ab istorum doctrina est, quo pacto illorum doctrinae parere, & quae dicunt exequi debemus? Missis variis expositionibus, interpretatio Augustini apprime congrua est. In primo textu Concionatores Christus designat, qui in Templo coram, & e cathedra, seu pulpito divina mandata exponunt: Super Cathedram Moysis sederunt Scribae, & Pharisei. Quid heinc? Omnia ergo quaecumque vobis dixerint servate, & facite. Audiamus Augustinum Ser. 137. alias de verbis Domini 49. Habes Dominum dicentem de Phariseis: Cathedram Moysis sedent. Deinceps prope finem: Fratres mei nunquid non ascendit aliquando, aut Presbyter, aut Episcopus, & non di-
cit

cit aliud de superiori loco, nisi ne rapiantur res alienæ, ne fraudes fiant, ne scelera admittantur? Non possunt dicere aliud qui Cathedram Moysis sedent. Et post pauca: Quia de loco superiore non possunt dicere isti, nisi bene facite: nolite perjurare (nolite blasphemare) nolite fraudare, nolite aliquem circumvenire. Quis istorum e suggestu auderet effari: vellicare Virginum genas, humeros nudatos ostendere, ubera tumentia efferre, Monialium mamillas tangere, ex consuetudine contumelias blasphemiasque in Deum evomere, aut nulla culpa est, aut venialis? Quis tantæ frontis, ut e pulpito coram populo similia effutire ausit? Et tamen in secretis consiliis, immo in libris typis editis, hæc, & pejora, ut allatis textibus palam feci, docentur. Mundi genius ad concupiscentiam carnis, & cupiditatem rerum, quod attinet, plus minusve semper idem. Testatur ipse Augustinus, suo quoque tempore ad se venisse Christianos, qui in secretis consultationibus contrariam ab ea, quam in Concionibus audierant, requirebant doctrinam. Aliquando nobis contigit (subdit ibidem) & experti dicimus: nam non crederemus. Multi a nobis consilia mala petunt: consilia mentiendi, circumveniendi, putantes quia talia placeant nobis. Sed in nomine Christi, si domino placeat quod dicimus, nullus talis nos tentavit, & invenit quod volebat in nobis. Quia si vult ipse qui nos vocavit, Pastores sumus, non Mercenarii. Nec putes Catholicos istos adeo sive stupidos, sive effrontes fuisse, ut vellent ab Augustino sibi licita red-

reddi mendacia, fraudes, dolos, furta, impudicitias, blasphemias sub his nominibus, nullisque adjectis calamistris. Petebant illi, quod petunt & nostri: videlicet, ut vocum mutatione, ac substitutione, res ipsæ concederentur. Querebant & ipsi sub honestis vocibus turpes res. Impudicitia vocetur *subimpudicitia*: mendacia *restrictiones mentales*, aut *loquutiones materiales*: furta *compensationes occultæ*: blasphemiae continuatae, *blasphemiae materiales*: usuræ *societates triplicate*: Hæc ab Augustino petebant, sed hæc ab Augustino Pastore, non Mercenario, obtinere non potuerunt. Hæc petunt Christiani a duobus sæculis, & a pluribus obtinent, atque heinc ortum magna ex parte duxit Casuistica Theologia recens. Sed audiamus ipsum doctissimum Elizalde *cit. lib. 6. q. 6. §. 4.* „ Ex hac ergo ab Augustino „ constituta regula, ea plerumque saltem bona, „ & facienda dicimus, quæ sacri Concionatores, „ Presbyteri, aut Episcopi sedentes super Cathedram Moyse ex alto prædicant: ea autem non „ esse servanda, & facienda, quæ alibi præter, „ aut contra dicerentur. Illi nimirum honestissima sanctissimaque plerumque decernunt: diligendum esse Deum super omnia: diligendos instar nostri proximos, etiam inimicos, docent; „ *nec glossis corrumpunt, aut dicunt satis esse non* „ *odisse* Neque enim usquam audimus eos ex „ alto docentes, in magna occasione, propter hæc, „ illaque præjudicia, permaneri posse. Eruendum magis oculum ajunt: abscindendas potius „ ma-

„ manus ipfas , & pedes , si scandalizaverint &c.
 „ Haud dicere solent, mutuo, non quidem propter
 „ alios titulos , lucrari quem posse sex , octo ,
 „ decem , & insuper pignus quoque accipere :
 „ sed vel omittunt ista , vel reprehendunt . Nec
 „ item duellum sic , vel sic acceptari posse : bene-
 „ ficia Ecclesiastica ita renuntiari posse , ut non
 „ quidem vendantur , eadem tamen , quæ in
 „ emptionibus solent , summæ vel solvantur , vel
 „ dentur . *Res quippe eadem sæpe esse solent, & in*
 „ nominibus , formalitatibusque honestas omnis
 „ reponitur . Taceo de juniorum relaxatione , de
 „ vestium profanitate , *de impudiciis multis*
 „ atque similibus , quæ sacri Concionatores vel
 „ prætermittunt , vel improbant , approbant ve-
 „ ro ex alto nusquam; quod si facerent, aures pla-
 „ ne offenderent Fidelium: nec Evangelium expo-
 „ nere , sed profanare censerentur . Ipsa itaque
 „ cathedra , sanctitudo etiam loci , & , ut ita lo-
 „ quar , publicitas , Evangelium denique ipsum ,
 „ quod quoquomodo demum tractant , & expo-
 „ nunt , ne prorsus præter dicere audeant , eos
 „ tenet , ne aliter dicant , doceant . Sapienter ita-
 „ que Augustinus ad ista reflectens, de his dictis
 „ Dominum explicavit : *Quæ dicunt &c.*

XXI. Serio ergo secum reputent Confessarii
 unam esse Evangelii viam , unam Christi Theolo-
 giam . Anne Concionatores de omni verbo Deo
 rationem sunt reddituri , secus Confessarii ? An
 istis demulcendi , illis terrendi homines constituta
 lex est ? Numquid Concionatores ex Evangelio ,
 & Con-

& Confessarii ex oppositis libris, Christianorum institutiones eruere debent? Sed minantur Patres, & potissimum Bonaventura: Væ væ Confessariis illis, qui Scripturarum jejuni animarum suscipiunt regimen! Antequam conscientiae casus resolvant, perpendant, utrum quæ secreto consulunt, deciduntque, ex alto, & coram populo, doctisque viris prædicare auderent?

XXII. Non est ergo impostura, & quorundam Antiprobabilistarum figmentum, aliam Pulpiti esse, aliam Confessionarii Theologiam. Quoniam tanta evidentia palam feci *Interpretis*, *Tamburini*, *Leandri*, *aliorumque plurium Probabilistarum* opiniones de blasphemia, de impudicitia, distare a doctrina P. Pauli *Segneri*, aliorumque omnium Concionatorum, ut neque hiscere quisquam valeat: idemque probaturum me spondeo in omni fere dissidentium opinionum genere. Quod si aliqui opponerent, Moralis Theologiæ Professorum, & Confessariorum munus esse exponere, decidere quid sit rectum, quid honestum, quid justum, quid lethale, quid veniale, & similia: Concionatorum vero declamare adversus vitia, turpitudinem detestari, suadere virtutem, hortari ad perfectionem, permovere animos ad pœnitentiam, secus præceptorum difficultates resolvere. Si inquam aliqui hæc & similia opponerent, hi profecto extrema laborarent ignorantia. Quoniam, ut dixi supra, non aliam unquam Patres, & omnium sæculorum Doctores, & Episcopi sancti in Suggestu, aliam in Tribunali pœnitentiæ

tiæ doctrinam docuerunt . Nec aliam edidere doctrinam pro Confessionibus , aliam pro Concionibus , ut ex eorum liquet operibus . Hæc , quæ dicta sunt , non ita absolute accipias velim , ut nequeat interdum evenire oppositum . Huc res tota pertinet . Si Ministeria spectentur , facilius in privatis consiliis , quam in publicis Concionibus laxæ doctrinæ disseminantur . Cæterum ad Ministros quod attinet, non defunt Concionatores , qui , quæ sui officii sunt , minus calleant . Idcirco, ut in praxi deprehendatur , a quibus stet veritas , prudentia opus est , & vigilantia .

XXIII. Porro ut compertum fiat , hanc nostram longiusculam digressionem eo tandem spectare , viamque sternere , ut magnopere confirmet quod demonstrandum suscepimus , paucis rem perstringamus . Duo in hac digressionem cursum præstitimus . Unum, Concionatores in morum controversiis , & in hac ipsa nostra de blasphemia questione doctrinam docere cum Casuistarum opinionibus hostiliter pugnantem . Alterum, hanc Concinatorum de blasphemia , sicut & de aliis , doctrinam erutam esse ex Scripturis , & Patribus , atque adeo in conflictu auscultandum Concinatoribus esse , missis Casuistis . Negabis ne hanc piissimi P. *Segneri* , aliorumque Concinatorum doctrinam , adversus pravam blasphemandi consuetudinem, haustam esse ex Scripturis, & Patribus ? Si id negas , illud ego evinco , & hoc evincendo in semitam regredior .

XXIV. Igitur quod Interpretis , Tamburini ,
Lean-

Leandri, & cæterorum Juniorum laxa de blasphemandi consuetudine opinio sit. Sacræ Scripturæ evidenter adversa, nemo inficias ibit. Blasphemia enim omnium scelerum gravissimum est, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 13. a. 3. Idemque prius docuerant & Chrysostomus in *Psal. 95. Nihil magis impium, quam adversus Deum blasphemia*. Et S. Augustinus lib. contra mendacium cap. 19. *Ideo autem pejus est blasphemare, quam pejerare: quoniam pejerando falsæ rei adhibetur testis Deus, blasphemando autem de ipso falsa dicuntur Deo*. Heinc est, quod non adeo frequenter Patres meminertint consuetudinis blasphemandi. Vix enim in suspicionem venire potuit, tam horrendum scelus in hominum morem immigrare posse. Cæterum ut evincam, a Scripturis, & Patribus sceleratum blasphemandi morem improbari, præmitto, eandem esse penes omnes Probabilistas de perjurio, ac de blasphemia ex consuetudine sententiam. Ergo si Scriptura & Patres improbant vel ipsa juramenta ex consuetudine ob periculum pejerandi, quod ex frequenti juramento oritur; quanto severius vetabunt familiarem blasphemandi usum? Sanctum interdum juramentum est. Conscelerata blasphemia semper; ergo eo severius Deus blasphemias prohibet, quo enormior perjurio blasphemia est. Porro hæc adversus jurandi consuetudinem Deus præscribit *Ecclesiast. 23. v. 9. Jurationi non assuescat os tuum: Multi enim casus in illa. v. 12. Vir multum jurans implebitur iniquitate*. Juramentum ut dixi sæpe licitum est.

Ni-

Nihilominus, quia jurandi assiduitas perjurii occasio esse potest, consuetudinem jurandi Deus vetat. Quanto itaque severius blasphemias, quæ nunquam licent, quæ semper gravissima sunt omnium scelera, prohibeat necessum est? Secundum opinionem Interpretis, suorumque Probabilistarum Deus dicere debuisset: *Jurationi, blasphemii assuefcit os tuum, ut multi casus in illis fiant veniales*. Debuisset dicere: *Vir parum jurans, parum blasphemans replebitur iniquitate formali: Sed vir multum jurans, multum blasphemans replebitur iniquitate materiali, immo juxta Tamburinum nec materiali quidem*. Quid quod Scriptura indefinite cujusque generis peccata ex habitu detestatur? *Jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. Joann. 5. Item Eccles. 21. *Fili peccasti, ne adjicias iterum*. Secundum nostros Juniores dicendum esset: *Jam frequenter peccabis, ut consuetudo peccata excuset*. Blasphæmiæ sunt hæ? At necessario consequuntur doctrinam Interpretis, Tamburini, Leandri, aliorumque. A scripturis ad Patres transeamus.

XXV. S. Joannes Chrysostomus *hom. 14. ad Populum Antiochenum* jurandi consuetudinem, uberrima sua eloquentia improbat, & recentiorum Moralistarum prætextus repellit, occluditque effugia. Inadvertentiam, quam ex consuetudine sive jurandi, sive blasphemandi obtrudunt, his verbis rejicit *n. 2. Nec enim hoc solum habet mali juramentum, quod & temeratum, & servatum juratos pœnæ faciat obnoxios... sed & aliud*

non minus isto malum. Quod autem hoc est... Quia frequenter & volens, & invitus: & nesciens, & sciens: & serio, & joco loquens, & ab ira saepe elatus, & a multis aliis, omnino pejerabit: & his contradicet nemo: usque adeo planum, & manifestum est, quod multum jurantem perjurum esse necessarium sit. Inter mala ergo, quæ frequentiam jurandi, & blasphemandi consequuntur, S. Episcopus recenset, quod nesciens, & sciens jurabis, & blasphemabis? Clarius versus finem ejusdem homiliæ futilem consuetudinis excusationem detestatur. Nec putare idoneam esse nobis defensionem, si consuetudinem prætendamus. Quod enim excusatio hæc sit, & prætextus, nec consuetudinis, sed corporis sit culpa, ab his, quæ jam evenere vobis, persuadere conabor. Civitatis balnea Imperator obstruxit, & lavari jussit neminem: & legem transgredi est ausus nemo, aut factum incusare, aut consuetudinem prætendere.... Quomodo igitur non absurdum Imperatore jubente vel difficillima sustinere; Deo vero statuente id, quod nec grave est, neque difficile, verum perquam facile, & commodum, contemnere, deridere, & consuetudinem prætendere? Similia habet hom. 20. ad eundem Populum. Item hom. 1. & 2. Denique in Psal. 49. docet consuetudinem pravam mentis cæcitatem inducere. Longa enim vitiorum consuetudo magnam affert cæcitatem, & amentes efficit, & perspicaces oculos intelligentiæ eruit. Item hom. 7. n. 7. in Epist. 2. ad Cor. Magna quippe, magna, inquam, consuetudinis vis, atque adeo tanta, ut in naturæ necessitatem migret.

XXVI. S. Augustinus pluribus in locis Recen-
tiorum Probabilistarum fucos, & prætextus in-
considerationis, consuetudinisque, quibus hor-
rorem perjurii, & blasphemiae obtegere conan-
tur, dispellit. *Lib. 19. contra Faustum cap. 23.*
hæc scribit: *Apostolus in sermonibus, quos ha-*
buisse narratur, numquam juravit, ne jurandi
consuetudine aliquando vel Nesciens in perjurium
laberetur. Leges ibi plura. Item lib. de Mendac.
cap. 15. Sed fusius versat hoc argumentum *ser. 30.*
de verbis Apostoli, ubi exponit illud *Jacobi 5.*
ante omnia nolite jurare, ubi post medium ser-
monis hæc inter alia scribit: *Quare ergo ante*
omnia? Isto verbo quod ait: ante omnia, cau-
tos nos facit adversus linguam nostram. Ante
omnia, ait, ut attendatis præ cæteris, ut vigi-
letis, ne surrepat vobis consuetudo jurandi
Nolles ut diceret tibi: ante omnia, ut te adversus
consuetudinem intentissimum redderet, ut omnia
tua inspiceres, omnes motus linguæ tuæ diligen-
tissime custodires, esses custos malæ consuetudinis
tuæ ad eam constringendam? Audi: ante omnia.
Dormiebas, pungo, ante omnia spinas admoveo.
Quid est ante omnia? Ante omnia vigila: ante
omnia intentus esto. Juravimus & nos, passim
habuimus istam teterrimam consuetudinem, &
mortiferam. Non est mortifera consuetudo, op-
ponunt Probabilistæ, quia tollit advertentiam
jurandi, & blasphemandi. Sed persequamur,
quæ subdit Augustinus: Dico Charitati vestræ,
ex quo Deo servire cœpimus, & quantum malum

sit in perjurio vidimus, timuimus vehementer, & veteranosissimam consuetudinem timore frenavimus. Post pauca: objicit sibi Augustinus tritam excusationem Recentiorum. Sed consuetudo est, solet dici. Solet dici, quando non dico: ante omnia. Quid est, ante omnia? Præ cæteris cautus esto, plus ad hoc intentus esto, quam ad alia. Major consuetudo majorem intentionem stagitat.... Lingua facilitatem habet motus: in udo posita est, facile in lubrico labitur. Quanto illa citius, & facilius movetur, tanto tu adversus illam fixus esto. Domabis si vigilabis, vigilabis si timebis, timebis si Christianum te esse cogitaveris. Postremum sub finem sermonis omnes hortatur, ut attenti sint adversus consuetudinem suam, & admoneant se hodie cum ad domos suas venerint, cum consuetudinem suam lapsu linguæ repetiverint; admoneat proximus proximum: Hoc est quod hodie audivimus, hoc est quod obstricti sumus.

XXVII. Si tanto zelo Patres detonant adversus jurandi consuetudinem, quanto ferventius, acriusque non declamarent adversus blasphemandi morem? In hunc quoque invehitur Chrysostomus, sed rarius, quod tam teterrima, & horrenda consuetudo non hominum, sed dæmonum fit. Dicant nunc perdocti Probabilistæ: si blasphemix & perjuria ex consuetudine, aut nulla crimina essent, aut levia, tanta ne severitate jurandi, & blasphemandi morem Patres improbarent? Tanta ne eloquentia urgerent homines, qua increpationibus, qua precibus, qua minis, & suppliciis ad evellendam teterrimam, & pravissimam

con.

consuetudinem? Quid ad hæc quæso? Dicturus ne es, Patres improbare juramenta ex consuetudine, secus blasphemias? Sed tantam stultitiam a nemine pronunciandam crediderim. Velint ergo nolint, fateantur necesse est, Patres Sanctos damnare non modo perjuria, & blasphemias ex consuetudine prolatas, sed vel ipsam consuetudinem jurandi, tametsi juramentum licitum absolute sit, quia assiduitas perjurii occasio esse potest. Si vera esset Probabilistarum opinio, falsa foret Scripturarum, & Patrum doctrina, injustæ objurgationes, perniciosi hortatus. Perjuria, & blasphemix, ablata consuetudine, scelera sunt æterna morte, & terrenis pœnis mulctanda. Si sint ex consuetudine, ex habitu, gravi malitia carent, & nec damnationi æternæ, nec reservationi Episcoporum subjacent. Ergo non expellendæ, sed retinendæ, fovendæque sunt consuetudines istæ? Valeant ergo Patres, valeat Cathechismus Concilii Tridentini, qui *part. 3. in. 2. præcep. c. 3. §. 13.* inter alia plura hæc habet: *Infinita enim fere mala ex jurandi (multo magis ex blasphemandi) nimia consuetudine emanare, & sacrarum Literarum auctoritate, & Sanctissimorum Patrum testimoniis comprobatum.*

XXVIII. Sed accedamus ad omnium Patrum exquisitam Epitomen S. Thomam Aquinatem, qui 2. 2. q. 89. a. 2. ad 1. hæc docet: *Dicendum est, quod (sicut Augustinus dicit in lib. de mendacio) Apostolus in Epistolis suis jurans, ostendit, quomodo accipiendum esset quod dictum est: dico*

vobis non jurare omnino: ne scilicet jurando ad facilitatem jurandi perveniatur: & ex facilitate jurandi ad consuetudinem, & a consuetudine in perjurium decidatur; & ideo non invenitur jurasse, nisi scribent, ubi consideratio cautior non habet linguam præcipitem. Cum hæc adeo comperta sint, non erubescunt quidam Probabilistæ præcipue P. La Croix in patrocinium laxæ opinionis allegare Angelici Doctoris textum ex hac 22. q. 98. a 3. ad 2. ubi hæc habet: *Ille autem, qui ex lapsu linguæ falsum jurat, siquidem advertat, se jurare, & falsum esse, quod jurat, non excusatur a peccato mortali, sicut nec a Dei contemptu. Si autem hoc non advertat, non videtur habere intentionem jurandi, & ideo a crimine perjurii excusatur.* Argumentum, quod sibi objicit Angelicus, est, utrum *semper* peccet mortaliter, qui jurat per Deum? Illius responsio est, hunc non semper peccare, quia, si ex lapsu linguæ juret, & invincibili inconsideratione non advertat, se jurare, tunc a perjurii crimine liber est. Porro ne vel in simile perjurium quis incidat, laudata q. 89. a. 2. in c. ad linguæ custodiam hortatur: quia, inquit, *imminet etiam periculum perjurii, quia de facili homo in verbo delinquit secundum illud Jacobi 3. si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Unde Eccles. 23. dicitur: Jurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.*

XXIX. Verum, ut omnium adversariorum os obstruatur, doctrinam ex S. Thoma huc transcribo,

cribo , quæ nulli subjacet cavillationi . Docet ille absolute , eos , qui ex consuetudine , seu habitu peccant , gravius , intensius , enormiusque peccare . *Ubi est* (inquit 2. 2. q. 156. a. 3. in c.) *major inclinatio voluntatis ad peccandum , ibi est gravius peccatum . In eo autem , qui est intemperatus , voluntas inclinatur ad peccandum ex propria electione , quæ procedit ex HABITU PER CONSUETUDINEM* acquisito . Verum hæc obiter . Pro dignitate , & data opera , hoc argumentum versat 1. 2. q. 78. a. 2. cujus hic est titulus : *Utrum quicumque peccat ex habitu , peccet ex certa malitia* . Cui quæsito hoc præbet responsum : *Quandocumque utitur habitu vitioso , necesse est , quod ex certa malitia peccet . Quia unicuique habenti habitum est per se diligibile id , quod est ei conveniens secundum proprium habitum , qui sic fit ei quodam modo connaturale , secundum quod consuetudo , & habitus vertitur in naturam . Hoc autem , quod est alicui conveniens secundum habitum vitiosum , est id , quod excludit bonum spirituale : ex quo sequitur , quod homo eligat malum spirituale , ut adipiscatur bonum , quod est ei secundum habitum conveniens : & hoc est ex certa malitia peccare . Unde manifestum est , quod quicumque peccat ex habitu , peccet ex certa malitia* . Lege etiam art. 3. & 4. ejusdem quæstionis , ubi plura offendes , quæ veritatem hanc alioquin luculentissimam confirmant . Hanc eandem doctrinam docent Patres omnes . Chrysostomus , ut vidimus , consuetudinem alteram

appellat naturam . Augustinus vocat habitum vitiosum , modo *secundam* , & *affabricatam naturam* , modo catenam ferream , qua plurium annorum spatio astrictus fuit .

XXX. Ut quam sit & Interpretis , & aliorum Probabilistarum laxa , & quasi dixerim erronea horrorisque plenissima doctrina appareat , recurrat sub oculos Interpretis textus . Reservationi non subest , *si blasphemia sit imperfecte deliberata ex prava consuetudine blasphemandi* : Nam *venialia non reservantur* . Blasphemia , ut diximus , est omnium scelerum horrendissimum . Ergo si prava consuetudo a gravi malitia blasphemos purgat ; potiori jure a gravi malitia immunes constituet eos , qui fornicantur , qui adulterantur , qui furantur , qui occidunt , qui usuras exercent . Aberras , atque Probabilisticæ doctrinæ jejunum te prodis . Distant quam longissime a peccatis linguæ & mentis , exteriora facinora , cujuscumque sunt adulteria , furta , fornicationes , homicidia . Scitissime . Primum enim extra controversiam est , juxta Probabilistas , blasphemos , perjuros , detractores , calumniatores , conviciatores , contumeliosos , qui ex habitu peccant , gravis culpæ expertes esse . Suavis quippe , & benigna istorum malitia , quia absque mentis consideratione est , & conscientiae morsibus . Quod si perjuria , blasphemiae , hæreses , calumniae , cæteraque linguæ crimina vitioso habitu , & depravata consuetudine parta , gravem malitiam exuunt : potiori jure delectationes morosæ , venerea desideria ,
affe-

affectionesque impudicæ, bonorum proximi cupiditates: ne multa: omnia flagitia contra nonum, & decimum Decalogi Mandatum, leviusculæ noxæ erunt, dummodo mens humana veteranosissimo, & putridissimo habitu hoc in luto veluti sus volutetur. Hæc omnia concedant, necesse est, Probabilistæ citati. Nam facilius labitur mens assueta libidini, avaritiæ, in interiores oblectationes, & desideria libidinosa, quam lingua in perjuria, blasphemias, hæreses, & calumnias. Ergo si hæc omnia, quidni & illa gravi carebunt malitia? Cæterum ipsum discrimen inter utriusque generis peccata assignatum, commentitium est. Siquidem quænam libertatis sedes? Voluntas. Perversa consuetudo pejerandi, blasphemandi, hæreses pronunciandi, voluntati libertatem adimit, Probabilistis fatentibus: Ergo & voluntati fornicandi, furandi, adulterandi, occidendi. Probo consequentiam. Actio exterior juxta S. Thomam non addit essentialem malitiam actui interiori. In ipsa voluntate tota substantia, & natura malitiæ sistit, veluti in suo centro; ergo quam libertatem consuetudo prava voluntati adimit in regimine linguæ, eandem illi auferet in aliorum membrorum usu. Externorum membrorum usus, inquis, facilius, & fortius mentem, sensusque excitant, vellicant, & ad considerandum impellunt. Verum id natura sua habet: Cæterum inveterata malitia prævalente, homines pravis habitibus devincti, omnia alia, dum fornicantur, furantur, percutiunt, præter malitiam, con-

considerant, advertunt, meditantur. Tandem, ut ut exteriorum actuum res se habeat, illud sat est ad improbandam Recentiorum doctrinam, quod doceant gravissima linguæ, & mentis flagitia perversa consuetudine mentem fecundante genita, aut nulla, aut levia esse crimina.

XXXI. Loquantur tandem & ipsi Probabilitæ, suaque exerant arma in propriæ causæ defensionem. Indicata inter disputandum sunt illorum argumenta, obiterque soluta. Verum quia ea, quæ ut se defendant, opponunt, alia absurda pariunt: idcirco enucleatius excutere debemus. Vix propugnari falsa doctrina potest, quin in peiores incidat defensio errores. Arguunt ergo illi: Qui ex habitu vitioso, & iniqua consuetudine pejerant, blasphemant, hæreses evomunt, haudquaquam se peccare, blasphemare, pejerare, convitiari advertunt: Consuetudo enim, quæ altas in anima radices agit, cum veluti in naturam mutata sit, mentem secum abripit, linguaque assuefactionis pondere inflexa, inconsiderata mente pejerat, blasphematque. Ignorantia, seu inconsideratio hæc libertatem aufert, ergo & malitiam. Peccatum enim nullum, libertate sublata, sicuti nulla absque mentis cognitione libertas.

XXXII. In hac Recentiorum doctrina, quam suam tueri causam student, præter ea, quæ hætenus dicta sunt, purus, putusque continetur Pelagianismus, pro ut mox evidenti, nisi me omnia fallunt, ratiocinio evincam. Prius tamen admonere lectorem juvat, præfatum sophisma cen-

centum in locis solvere S. Thomam . Et quod caput est , de ignorantia consequente habitum pravam , hæc habet 1. 2. q. 76. a. 4. ad 1. *Ignorantia , secundum quam omnis malus est ignorans , non est causa peccati , sed aliquid consequens ad causam , scilicet ad passionem , vel habitum inclinantem in peccatum .* Hæc autem ignorantia consequens habitum non diminuit , sed auget malitiam , ut evincit in eodem articulo : & q. 78. a. 4. ad 1. ubi objicit sibi ignorantiam consequentem inveteratum peccandi usum , respondetque . *Ad 1. dicendum , quod ignorantia electionis , de qua obiectio procedit , neque excusat , neque diminuit peccatum . Unde neque major ignorantia talis facit esse minus peccatum .*

XXXIII. Indicavi num. 4. in doctrina Interpretis , aliorumque , quos ille citat , Theologorum , *Ignorantismum* contineri , & Pelagianismum . Ignorantismus peccata ignorantiae rejicit . Unus ex capitalibus Pelagii , seu verius Cælestii erroribus , Ignorantismus est , ut testantur Augustinus & Hieronymus . Hæc quippe est Cælestii argumentatio , quam sub persona Critoboli S. Hieronymus perhibet lib. 1. *Dialog. advers. Pelagianos . Rogo , quæ est justitia , ut in peccato tenear erroris , cujus reatum non habet conscientia ? Nescio me peccasse , & cujus rei , quam nescio , pœnas luo ? Et quid plus faciam , si sponte peccavero ?* S. Hieronymus innumeris veteris Testamenti textibus evincit admittenda esse ignorantiae peccata . Cælestius Hieronymum provocavit

cavit, ut ex Evangelio, si potis est, id evincat. *Numquid* (ut est apud Hieronym. lib. 2. Dial.) & de Evangelio poteris hoc probare, ut puniatur quisque pro eo quod nesciat, & ante pœnas luat, quam reus sit conscientiae? Hieronymus os Cælestii obstruit allegatis ex universo Novo Testamento luculentissimis testimoniis. Jansenii interpretamentum, quo contendit, Cælestium loqui de ignorantia invincibili, huncque errorem in Synodo Diospolitana damnatum fuisse, commentum est, & ab Ecclesia damnatum. Expositio itidem Terilli, qua defendit, errorem Cælestii in hoc situm esse, quod is negaret ignorantiam esse pœnam originalis culpæ, evidenter falsa est. Hieronymus in duobus libris præfatis adversus Pelagianos nec meminit originalis culpæ. Utique Pelagiani negantes peccatum originale, consecutione necessaria negabant ignorantiam esse ejusdem partum. At error de peccato originali distinctus omnino fuit ab hac altera quæstione: Utrum sine actuali advertentia, seu utrum peccare non possimus, quin sciamus nos peccare. Hoc negabant Pelagiani: & hunc errorem damnavit una cum cæteris erroribus Ecclesia. Veritas ergo fidei est, admittenda esse ignorantiae peccata. Heinc perfectam habes Epocham inventæ laxitatis in Evangelicam moralem. Quibus enim principiis Pelagiani liberi arbitrii vires plus justo ampliarunt, divina interiore Gratia, & ignorantiae peccatis de medio sublatis, iisdem Ethices Christianæ rigorem laxarunt. Quoniam
quo

quo altius illi extollebant humanæ voluntatis potestatem , eo profundiores agebat superbia radices , superbiam comitatur ignorantia . Et hæc duo sunt amplissima corruptæ Moralis principia . Enim vero , si nemo peccat , nisi cum se peccare cognoscit , quisque se judicare potest , utrum odio , vel amore dignus sit . Superbia ex alia parte tam densam emittit caliginem , ut mentem prorsus obnubilet , obscuretque . Peccabunt ergo homines peccata gravissima , quin cujusque malitiæ fontes evadant , quia minime se peccare advertunt .

XXXIV. Porro , admissa opinione Interpretis , & Probabilistarum , Pelagianismus de ignorantiae peccatis necessario consequitur . Negant enim isti blasphemias , hæreses , perjuriam , esse peccata , ob defectum actualis advertentiæ . Negant hominem sine hac actuali cognitione peccare posse ; evidens ergo est , eosdem de medio tollere omnia ignorantiae peccata . Ergo illum isti *Ignorantismus* defendunt , quem in Pelagianis Ecclesia proscripsit . Ex hoc Ignorantismo prodiit , ceu legitima proles , *Philosophismus* similiter ab Ecclesia damnatus . Enim vero si defectus actualis advertentiæ blasphemandi impedit quominus blasphemiam peccatum sit : obstat quoque ne Deus offendatur , dum mens de eodem actu non cogitat ; si vero ad honestatem naturalem simul advertat , hancque violet , tum philosophicum , non Theologicum peccatum peccabit .

XXXV. Brevem aliam digressionem , quæ
pa-

parum a scopo recedit, impertiri mihi a Lectore postulo. Audivi nudius tertius eruditos viros inficientes ignorantiam invincibilem Dei consequi Philosophismum, & cætera, quæ eundem comitantur absurda. Propugnant isti reperiri reapse posse Atheum, quem vocant negativum, invincibiliter Deum ignorantem, Wolfii allegata auctoritate ex sua Naturali Theologia p. 2. §. 247. & seq. Rationis momentum ibi in ejusmodi Athei favorem adductum facto nititur, quod perhibet Historia Academiæ Regiæ scientiarum Paris. an. 1705. Juvenis rusticus annorum 24. a natiuitate surdus, & mutus, fortuito auditu, & lingua donatus, a Theologis curiose accurateque inquisitus fuit, habuisset ne unquam aliquam Dei notitiam? Severo peracto examine, & Rustico constanter adfirmante, nunquam sibi aliquam Dei notitiam illuxisse, tametsi cum Parentibus & incruento Sacrificio assisteret, & Crucis signum formaret, genua flecteret, aliaque similia; conclusum est, invincibiliter illum Deum ignorasse. Et hoc potissimum testimonio nixus Wolffius Deum invincibiliter ignorari posse defendit. Verum si reorum, seu ignorantium testimoniis unice standum sit, nulla in rerum natura dantur ignorantiae crimina. Quænam est ignorantiae sive invincibilis, sive vincibilis notio? Privatio cognitionis. Si enim cujusdam notitiæ radius illucet rei sciendæ, non ignorantiae, sed malitiæ crimen est. Rusticus præfatus testatus est, se nunquam de Deo cogitasse. Esto. Quid inde?

Non

Non sane aliud, nisi Deum ignorasse. Ergo absque culpa? Hæc sane illatio ne Logicæ quidem Tyrunculo, nedum celeberrimo, doctissimoque Philosopho Wolffio digna. Aliunde ergo, quam ab ignorantium hominum testimoniis, repetenda est aut culpa, aut innocentia innocentia. Quoniam isti non aliud testari valent, nisi quod revera Deum ignorent. At adfirmare ne valent, se vigiles, sollicitosque fuisse in Divini Numinis inquisitione? Adfirmare ne valent nullius se negligentia, nullius torporis, nullius indigentia reos esse, vel fuisse in investigatione veritatis, in aperiendis mentis oculis cælesti luci, qua Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum? Si nil horum, ex quibus aut malitia, aut innocentia colligitur ignorantia, testari isti valent; quid mihi rusticorum ignorantium obtrudis testimonium, ut evincas ignorari invincibiliter Deum posse? Eruas heinc obiter velim, quam vana sit plurium Casuistarum argumentatio. Severissime, inquiunt, examinavi hos, illosque juvenes, & constanter testati sunt, se nunquam credidisse pollutionem, fornicationem, furtumque peccatum esse. Ergo ignorantia istorum invincibilis est. Quam, inquam, sit ineptum ratiocinium istud, ex paucis, quæ delibavi, palam est. Negamus ergo, & pernegamus, reperiri posse Atheum negativum invincibiliter Deum ignorantem.

XXXVI. Instabant eruditi viri. At quid responderes illis, qui opposita opinione convicti

ne-

negarent ex hac invincibili ignorantia consequi illa absurda, quæ ex Philosophismo Casuistico sponte fluunt?

Reposui Philosophismum necessario consequi ex hypothese ignorantiae invincibilis Dei. Invicta quippe est argumentatio isthæc. Fidei veritas est, ignorantiam vere invincibilem a peccato excusare. Ergo qui Deum esse invincibiliter ignoraret, Deum offendere nequiret. Responsum fuit: *Nimis ampla illatio, quæque antecedentis capacitatem excedit. Qui invincibiliter Deum ignorat, non peccat, Deum non recognoscens, non colens, non diligens, verum habet. Non ignorat autem proximum esse diligendum, non esse contra ipsum aliquid committendum, quod sibi fieri non vult: Ergo si contra ipsum peccet, & Philosophicum, & Theologicum est ejus peccatum. Quam sibi constet hæc ultima consequentia, nemo non videt. Legitima enim illatio hæc est: ergo illius peccatum Philosophicum est, non Theologicum. Nam si nemo peccat in eum, quem ignorat, peccare profecto nequit in Deum, quem ignorare docent. Porro peccatum, quod non est in Deum, nequit Theologicum appellari. Cedo. Si quis proximum invincibiliter ignoraret, peccaret ne ipsum occidendo? Occidis Fratrem invincibiliter existimans esse feram, peccas ne? Minime inquis. Invincibiliter Deum pro lapide habes. Ergo nullo modo in Deum peccas. Ergo veræ & legitimæ sunt omnes consequentiæ, quæ ex Philosophismo deduci solent. Reponebant*
eru-

eruditi viri . *Quantumvis supremum Numen quis ignoret , videlicet quod omnia malefacta in iudicium adducat , improbet , puniat , huiusce tamen summæ , & increatæ Iustitiæ , & Veritatis radium fronti indelebiter gestat impressum . Recte , & vere . Ergo in fumum occidit jactatus negativus Atheismus . Increata Veritas , increata Iustitia Deus est : Ergo si radius increatæ Veritatis in omnium animis impressus sit , in omnium animis Dei notio insculpta est . Eruditorum itaque ratio-
cinium eo tandem recidit , ut illi de medio tollant quamlibet inculpatam Dei ignorantiam , negent-
que Atheismum illum innocentem , quem prius propugnandum cum Wolffio susceperant . Ve-
rum hæc obiter dicta sint , ut votis satisfacerem eruditi viri , qui in Epistola ad Amicum data hoc magnopere flagitabat .*

XXXVII. Rifu fortasse , & cachinnis *Interpres* Casuum , & cæteri Probabilistæ excepturi sunt quæ hætenus diverticuli ergo ex eruditis viris recensuimus . Si enim , qui proximum lædit , Deum offendit , ut contendebant isti ; potiori jure , qui Deum blasphemias incescit , in Deum gravissimum scelus peccat , tametsi actu de Deo non cogitet , nec advertat . Verum quaecumque sit illorum super iis iudicium , nihil mea id interest . Satis mihi est , invictis rationum momentis fecisse palam , blasphemias ex consuetudine , non levias , sed gravissima esse scelera . Satis mihi est & veritatem summi momenti , & Episcoporum , qui re-
servant crimina blasphemantium ex consuetudine

prudentiam, sapientiamque ab ineptis interpretamentis vindicasse. Satis tandem mihi est, ab Hæreticorum calumniis, Catholicorum doctrinam vindicasse. Familiare quippe Hæreticis est, quorundam Catholicorum errata in universæ Romanæ Ecclesiæ doctrinam regerere. Porro doctrina, quam de consuetudine blasphemandi hætenus refutavi, adeo laxa, & scandali plena est, ut vel ipsi Hæresiarchæ Calvinio horrorem incutiat. Ut aliquo tangantur pudore Casuistæ illi, qui gravis culpæ expertem effutiunt blasphemandi, pejerandique consuetudinem, lubet transcribere quæ contra assuetudinem jurandi Calvinus scribit *lib.2. Institut. cap.8. §. 25.* „ Vile, & vul-
„ gare redditur Dei Nomen, cum veris quidem,
„ sed supervacuis juramentis adhibetur. Siqui-
„ dem accipitur hic quoque in vanum. Quare,
„ non satis fuerit a perjurio abstinere, ni simul
„ meminerimus, iusjurandum, non libidinis,
„ aut voluptatis, sed necessitatis causa permis-
„ sum, & institutum, ideoque extra licitum il-
„ lius usum egredi, qui rebus non necessariis ac-
„ commodat. Porro non alia prætendi necessi-
„ tas potest, quam ubi vel Religioni, vel chari-
„ tati est serviendum. *Qua in re nimis licen-
„ tiose hodie delinquitur, eoque intolerabilius,
„ quod assuetudine ipsa pro delicto imputari desit,
„ quod certo apud Dei Tribunal non parvo æsti-
„ matur. Passim enim promiscue temeratur Dei
„ nomen in nugacibus colloquiis: nec male fieri
„ putatur, quia in tantæ improbitatis possessionem
„ longa,*

„ longa , & impunita audacia ventum est . „ Quæ non scriberet aduersus frequentiam blasphemandi, si tam acriter invehitur contra assuetudinem iurandi vel ipsam veritatem ? Hactenus contra blasphemos . Nunc nonnulla alia ejusdem *Interpretis* sub examen induco .

I N T E R P R E S pag. 9.

Quæritur septimo : an reservationem incurrat, qui non mere subjective dubius de reservatione blasphemiae, qui dubius de reservatione Blasphemiae, vel de reservatione talis blasphemiae, blasphemet ? Resp. Negative . Nim juxta nostram Regulam quartam non sunt reservata, itaut reservatio incurratur, peccata, de quorum reservatione *QUOMODOCUMQUE* dubitetur . In altera editione in 8.º deest *To Quomodocumque* . Cur autem aut insertum sit libello grandioris formæ, aut non correctum, si displicet, penes Authorem sit .

XXXVIII. Hoc postremo interpretamento mirum in modum confirmat quæ superius docuit, ut nempe penitus eludat reservationis decretum . Quoniam si argumenta, inquit ille, hactenus allata, te minime revincerent, nempe blasphemias ex consuetudine non esse reservatas, negare saltem nequis, hoc a Theologis junioribus in disputationem adduci . Sed quod in utramque partem Theologi disputant, dubium est . Quod autem dubie tantum reservatum est, a reservationis lege immune est . Ergo blasphemiae ex consuetudine

nullo modo reservatæ sunt. Et quod summopere animadvertere debes, hæc de blasphemia doctrina universalis est pro omnibus casibus reservatis sive Papalibus, sive Episcopalibus.

XXXIX. Ita ne vero? At sacra Congregatio Concilii ex *speciali mandato* Clementis VIII. Decretum edidit an. 1601. die 9. Januarii, quo vetuit, ne quis cujusque privilegii prætextu a casibus *dubie* reservatis absolvat. Hæc sunt verba Decreti: *Ne quis &c. Sub prætextu privilegiorum ab ullo ex casibus clare vel dubie reservatis in Bulla in Cæna Domini legi solita contentis, vel alias quomodocumque Sedi Apostolicæ reservatis, vel reservandis absolvat.* Hæc sacra Congregatio interpretis officio fungitur. Nullum jus condit, sed jus interpretatur. Porro Decretum istud adversus Regulares latum est, quod vi suorum privilegiorum contendebant in casus reservatos jurisdictionem. Sacra autem Congregatio declaravit, Regulares, ad hoc quod attinet, communi juri subjectos esse: & quemadmodum Confessari Sæculares nequeunt a casibus sive *dubie*, sive *clare* reservatis absolvere, ita neque Regulares. Nec est quod opponas, in altero Decreto ejusdem Clementis VIII. jussu edito anno 1602. die 26. Novemb. nullam fieri istius particulæ *dubie* mentionem. Quoniam inepta fuisset ejusmodi repetitio. Declaratum jus erat: ut quid ergo eandem repetere interpretationem? Quid, quod non minus vox *dubie*, quam vox *clare* omissa in hoc secundo Decreto sit? Si ex omissione vocis *dubie* colligeretur

geretur jurisdictionis potestas in casus *dubie* reservatos, eadem ratione colligeretur ex omissione vocis *clare* potestas in casus *clare* reservatos, quod nemo dixerit. Accedit, quod opinio Interpretis damnata videatur in prima propositione Innocentii XI. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore* &c. Potestas autem jurisdictionis dubio procul ad valorem Sacramenti pertinet, cum, ea sublata, nullum prorsus Sacramentum sit. Plurima alia omitto ne brevitatis limites transiliam.

XL. Quæ hætenus allata sunt, reponit *Interpres* casuum, evincunt dumtaxat, opinionem meæ contrariam esse probabilem, quod & ipse fateor. At mea quoque sententia probabilis est. Sit, per me licet, probabilis opinio tua. At cum opposita sit tutior, tua rejecta, hæc amplectenda est, sic præcipiente Ecclesia. Falleris, reponit *Interpres*, sensumque ignoras proscriptæ thesisi. Distinguas oportet cum eruditis Junioribus, & potissimum cum P. Dominico Viva in hanc *Prop. n. 20.* opinionem probabilem, quæ formam, materiamque Sacramenti spectat, ab opinione probabili, quæ jurisdictionem respicit. In priori, non in posteriori casu, relicta probabili opinione, amplectenda tutior est. Quid acutius excogitari poterat? Ecclesia damnat usum probabilitatis in iis, quæ ad valorem pertinent Sacramenti. Ad Sacramenti valorem essentialiter pertinet jurisdictio, sine qua, omnibus fatentibus, Sacramen-

tum nullum est. Ergo damnatus est usus jurisdictionis probabilis relicto tutiore in Sacramentis conferendis. Quid ergo hic materiam, formamque Sacramenti obtrudis, cum in thesi proscripta nulla istorum mentio sit? Cur sequendam tutiorem in usu materiæ, & formæ asseris? Alii dicent, Pontificem præcipere usum sententiæ tutioris, dum disputatur de jurisdictione, secus dum disputatur de materia, & forma. Et qua ratione hanc tu rejiceres interpretationem, eadem alii respuunt tuam, ut arbitrariam, & chimæricam. Nam Ecclesia absolute damnat usum opinionis probabilis in iis, quæ *valorem* spectant Sacramenti; ergo siue valor iste a jurisdictione, siue a materia, formaque pendeat, perinde est. Propositio enim, ad hoc quod attinet, indefinita est: ergo omnia ad valorem pertinentia comprehendit.

XLI. Occurritne discriminis ratio? Quammaxime, subdit Interpres. Quænam amabo te? Hæc quam assignant nostri Recentiores. Cum opinio probabilis versatur circa materiam, & formam Sacramenti, tum frustrationis periculo illud exponitur: secus in usu opinionis probabilis de potestate jurisdictionis. Cur hoc? Quia Ecclesia Parens pientissima, si jurisdictio desit, supplet. Hoccine discrimen? An non vides futilem hanc esse principii, ut vulgo dicitur, petitionem? Ecclesia absolute præcepit amplectendam in Sacramentorum administratione tutiorem sententiam. Deliberato animo tutior rejicitur, quia si jurisdictio desit, Ecclesia supplebit? Si supplere Eccle-

Ecclesia vellet , non præciperet usum tutioris ,
proscripta probabilitate . Ecclesia supplet in re
dubia , dum urget necessitas , & ut succurrat in-
digentibus : secus ut faveat Probabilistis pro in-
genio opinantibus . Iterum reponunt isti . Num
Ecclesia clementissima Mater æternum tot animas
perire patietur ? Jurisdictionis defectum supplere
illa valet : Nulla vero in materiam , & formam
potestate pollet : idcirco harum inopiam supple-
re nequit . Jurisdictio tota illius est . Ergo , ut
pie de illa sentiamus , dicere cogimur , absolu-
tionem probabili jurisdictione collatam , eidem
probari . Hæc sunt argutationes Probabilisticæ ,
quas jam convellimus , dicendo , pietissimam
Matrem Ecclesiam esse , ut succurrat filiis in neces-
sariis , secus ut faveat in superfluis . Adversarii ,
ut *Probabilismi* jurisdictionem amplificent , du-
biam , seu probabilem in Sacramenta jurisdic-
tionem suppleri ab Ecclesia contendunt . Ut eos ad
incitas redigam , admitto , probabilem esse a pie-
tate Matris Ecclesiæ repetitam argumentationem .
Negabuntne illi tutiorem esse oppositam , quam
nos defendimus ? Ergo in Sacramentorum usu hæc,
contraria rejecta , amplectenda est . Si dixerint ,
opinionem suam *certam* , nedum probabilem esse ,
ut his cuniculis penitus eludant Ecclesiæ doctri-
nam ; assignent nobis istius *certitudinis* princi-
pia . Nam argumentatio ex pietate , & clementia
Ecclesiæ deducta , ad summum , probabilem opi-
nionem reddit , quæ in Sacramentorum usu falsa
evadit . Ut quam sit perridicula hæc conficta cer-
titudo ,

titudo, palam fiat, ob oculos revocentur Decreta Clementis VIII., & argumentationes inde collectæ. Post, hæc alia adjiciantur. Ecclesia, tametsi mater clementissima, non supplet jurisdictionis defectum, dum Confessarius ignorans casum esse reservatum, ab eodem absolvit: ergo neque dum absolvit ab eo, de quo dubitatur, sitne reservatus. Antecedens vel ipsorum Adversariorum confessione verum est, potissimum in casu, quo unicum peccatum reservatum, aut reservata excommunicatione affectum, extra necessitatis articulum absolutum a Confessario, illud ignorante, fuerit. Et tamen si argumentatio ex pietate Ecclesiæ deducta quidquam valeret, longe probabilius evinceret, Ecclesiam supplere jurisdictionem in casu ignorantia invincibilis, quam in casu dubitationis. Hoc evidens est. Nam dum quis dubitat, casum esse reservatum, recurrere ad Superiorem potest, ignorans non potest. Nec est, quod reponas, in casu ignorantia reservationem esse certam. Nam modo dispicimus vim argumentationis arcessitæ a pietate Ecclesiæ, quæ, ut animarum periculo succurrat, supplere dicitur jurisdictionem, si desit. Æquale autem est animarum periculum, quoties jurisdictio desit: sive desit ex ignorantia Confessarii, sive ex probabili opinione casus *dubie* reservati. Tandem a duobus fere jam sæculis disputatur de hac probabili jurisdictione. Ecclesia quamquam Mater piissima nunquam declaravit, se velle supplere jurisdictionem dubiam: immo sæpius declaravit oppositum, ut

ex

ex Decreto Clementis VIII. constat, idque luculentius confirmari potest altera Declaratione Gregorii XIII. Disputabatur olim, utrum Decretum Tridentinae Synodi *sess. 23. cap. 15.* comprehenderet etiam Prælatos, quibus jus est eligendi sibi Confessarios: nimirum possent ne isti eligere sibi Confessarium non approbatum ab Episcopo? Ad hanc dirimendam Controversiam destinatum Romæ fuit decem Cardinalium Collegium, quorum quinque in affirmantem, quinque in negantem opinionem concedebant, quorum rationes recenset Doctor eximius Suarez *Disput. 28. de pœnit. sect. 4. n. 7.* additque, Summum Pontificem Gregorium XIII. respondisse: *In re dubia tutius est adherere Decreto Concilii Tridentini*, videlicet, ne Prælati eligere valeant in Confessarium simplicem Sacerdotem ab Episcopo non approbatum. Afferant Probabilistæ vel unicum documentum, quo evincant, Ecclesiam declarasse, se supplere velle jurisdictionem dubiam. Nullum hætenus assignarunt. Ergo evidenter patet, comentitiam plane esse, atque chimæricam certitudinem, quam jactant suæ opinionis. Rationes cum rationibus conferantur. Illi ipsi negare non poterunt, rationes, quas nos adduximus, ut minus evincere dubium esse, utrum Ecclesia supplere velit jurisdictionis defectum. Sed usus dubiæ opinionis in conferendis Sacramentis damnatus ab Ecclesia est. Ergo damnata quoque remanet eorundem opinio.

XLII. Victas manus darem, inquit Interpres, nisi aliud grave momentum me retraheret. Etiam-

num quid reponas, habes? Utique. Ediffere ergo. P. Gregorius Gobat de re casuistica optime meritus, improbo labore collegit *tract.* 7. n. 116. *centum*, & *triginta* *Authores* docentes, licitum esse absolvere cum jurisdictione probabili. Porro P. Dominicus Viva in suo cursu Theologico *To.* 2. *par.* 6. *q.* 8. *a.* 2. hoc argumentatur pacto a *posteriori*. *Non est probabile centum & triginta Doctores a Gobat relatos in re tanti momenti esse deceptos, & indignisse censura.* Hoc profecto argumentum magnum mihi facesseret negotium, si Interpres vadem se constitueret magnam istorum partem Doctorum ex illis non esse, de quibus hæc scribit P. Antonius Terillus celebris Societatis Jesu Theologus in *prologo ad tract. de conscientia*.
 „ *Innumerabiles sunt* [*idest plusquam centum &*
 „ *triginta*] qui a 30. annis Summis casuum, re-
 „ rumque moralium Tractatibus Bibliothecas im-
 „ plexerunt. Quid autem facerent, ut *ad fa-*
 „ *mam*, quam aucupabantur, pervenirent? . . .
 „ In opiniones *laxiores* oculos animumque con-
 „ jecerunt, gnari eas præ omnibus vulgo placi-
 „ turas . . . Vidi ego ex hisce recentioribus
 „ nonnullos, viros cæteroquin egregios, qui
 „ cum in rebus summi momenti ad Dei legem,
 „ & conscientiae obligationem pertinentibus, ab
 „ unanimi omnium sententia ad intolerabilem
 „ opinandi laxitatem declinassent, aliud tamen,
 „ quo moverentur, quam argumentum a simili
 „ ductum, non habebant. *Vidi, & exhorui.* Ne-
 „ que hic stetit quorundam audacia. Plurimi
 „ enim

„ enim etsi doctrina longe inferiores, similem
 „ quoque arguendi modum sibi licitum ex laxis
 „ resolutionibus ad alias laxiores iter sibi, re-
 „ ctius dixerim, & sibi, & aliis præcipitum
 „ aperuerunt. Nec defuere qui laudi sibi verte-
 „ rent laxiores sententias in unum colligere, eas-
 „ que tanquam legitimas Conscientiæ regulas
 „ sub specioso Probabilitatis tegmine venditare.
 „ Immo incredibile non est, eos sub subtili satanæ
 „ insinuatione deceptos sub humanitatis cujusdam
 „ lenocinio, mutique honoris specie, quibusvis
 „ aliorum dictis probabilitatem ideo attribuisse,
 „ ut quam ipsi prærogativam prioribus ultro de-
 „ dissent, eam ipsis posteriores non inviderent.
 „ Hac arte dolosus inimicus postquam doctiores,
 „ qui & sibi invigilare, & aliis prospicere debue-
 „ rant, prægustato plausu amplioris famæ per la-
 „ xarum opinionum evulgationem sibi certo acqui-
 „ rendæ fascinasset, per eos nimis incautos in
 „ Campo Moralis Theologiæ optimo severarum
 „ opinionum tritico abunde sato detestanda laxi-
 „ tatis zizania superfeminavit, & abiit; con-
 „ scius quippe erat ea absque boni tritici jactura
 „ nunquam evellenda. „

XLIII. Prolixam posceret expositionem tex-
 tus ejusmodi, in quo & præterita facta narran-
 tur, & futura prædicuntur. Cursim aliqua præ-
 ter, aliqua juxta institutum indigitabo. 1. O-
 mnes, nemine excepto, præfatos Authores Teril-
 lus asciscit in Probabilissimi patrocinium. 2. Isto-
 rum quoque plures ingrediuntur censum contex-

tum a P. Gregorio Gobat. Atque adeo nullius est numerus, qui opponitur, auctoritatis comparatæ ad auctoritatem Ecclesiæ in thesi proscripta oppositum decernentis. 3. Via ad aucupandam famam, plausumque mundanum, laxitas est, minime severitas opinionum. Arctam quippe Christi viam carnales homines calcare detrectant, clamantque: *Durus est hic sermo*. 4. Authores isti *subtili Satanae insinuatione* (verba sunt Terilli: avertant enim Superi, ne talia fari ausint Anti-probabilistæ) *decepti* sub benignitatis *lenocinio*, *mutuique honoris specie*, aliorum opiniunculis probabilitatem tribuerunt, ut quam laudationum prærogativam ipsi Prioribus tribuerent, eandem sibi posteris non inviderent. 5. Postremum divinatur, *laxitatis zizania*, quæ in Campo Theologiæ Moralis *optimo severarum* (idest verarum) *opinionum tritico abunde sato* superfeminavit inimicus Probabilismus nunquam absque boni tritici jactura evellenda fore. Heinc collige oraculum Christi Domini, quo jubet finire, ut zizania simul cum tritico crescant usque ad messem, indicare nobis non mores modo corruptos in Ecclesia tolerari, verum etiam & opiniones falsas. Quod dictum velim in quosdam, qui Christianæ doctrinæ minus periti, dum in Moralists aliquam, quantumvis laxam, opinionem legunt, quæ damnata ab Ecclesia non sit, continuo inferunt, optimam esse conscientiae regulam. Quod consuetarium Alexander VII. damnavit in propositione vigesima septima. 6. Quæro tandem ab Interprete num
in

in centum, & triginta Doctoribus citatis a P. Gobat vel unus computetur Doctor Ecclesiæ? Quid, quod Authores laudati scripserunt antequam Innocentius XI. damnaret 1. Propositionem? Idcirco nullius sunt authoritatis. Quid si Doctores isti essent paucis exceptis, illorum quos Pater Michael Elizalde *Summularios* vocat, qui velut oves, & aves unius Authoris opiniunculam dummodo laxam, & fugo benignitatis illitam, & sæpe male intellectum, sequuntur? Exemplum in priori Epistola luculentum habetur tot Moralistarum, qui ex fortuito, jocofoque mamillarum tactu, a Navarro excusato a gravi culpa, ob peculiare circumstantias, collegerunt Regulam generalem. Verum, quod ad extremum Moralis Doctrinæ detrimentum pertinet, est, quod ex hac Juniorum multitudine inferunt non modo probabilem, sed certam esse opinionem, cui isti patrocinantur.

XLIV. Istius rei exemplum nobis *Dissertator* Casuum præbet in altero suo opusculo inscripto *Praxis Tribunalis pœnitentiæ*, & in hac Dissertatione sua in casus reservatos citato. In hac pœnitentiæ praxi disp. 1. q. . . n. 4. pag. 8. sequentem docet opinionem. *Pœnitens tamen, qui de peccatis commissis doleat ob MALA TEMPORALIA, quæ peccando metuantur, (idem sicut modo dictum est proportionaliter patet quo ad bona temporalia, quæ non peccando sperentur, dicendum esse) tanquam a Deo infligtarum, si cætera adsint & gratiam Sacramenti pœnitentiæ accipit, & idem Sacramentum suscipit.* Quo momento tam laxam

confirmat opinionem? Allegat primum in ejusdem patrocinium decem & octo Doctores, quos inter sunt sequentes: Diana, Tamburinus, Gobat, Escobar, Leander, La Croix, Illfung, Sporer, Reiffenstuel, Giribaldi, Viva, Reginaldus, Zuccherius, Clericatus, Bonacina, Suarez, Lugo, Mastrius. Quodnam secundum momentum? *Quia in Scriptura* (inquit) *legitur temporaliter quoque a Deo peccata puniri*. Quodnam tertium? Quia Tridentinum dicit *ex gehennæ, & pœnarum metu*. Per vocem, inquit, *pœnarum* se intelligere mala temporalia tanquam a Deo infligenda indicat. Obiter quæso adverte quam sincerum, quam obvium sit commentum istud! Duo dicit Concilium, & conjungit particula copulante *Ex gehennæ & pœnarum metu*. Intellige nunc quod tibi arridet *pœnarum* nomine. Illud luculentum est, a Concilio primo loco ad concipiendum peccatorum dolorem designari gehennæ considerationem. *Ex gehennæ & pœnarum metu*. Qua ergo ratione excluditur quod primo loco Tridentinum ponit? Etiam si pœnarum nomine intelligeret temporalia damna, quod tamen falsum prorsus est: hoc tamen evidens est, in primis gehennæ timorem Tridentinum præscribere. Et Probabilistæ audent in Concilii propositione luculentissima per summam vim detruncare potissimam partem, & ad sola mala temporalia totum sensum restringere? An & spei Theologicæ, quam pœnitens in Deum convertendus habere debet, sola bona temporalia, *quæ non peccando sperentur*, proponunt?

Hæc

Hæc tamen obiter & præter institutum. Quæ sequuntur negotium conficiunt. Subdit ergo *loc. cit.* Interpres: Porro hæc sententia tum auctoritate fere OMNIUM Theologorum, tum allata probatione, est PROBABILISSIMA, seu moraliter CERTA; ideoque licite PRACTICABILIS; quin obstat eam circa valorem Sacramenti versari, ut inter ceteros optime monet Zuccherius. Plurima hic expendenda occurrent. Censuram olim severam inurebant Theologi sententiæ propugnanti, attritionem ex solo gehennæ metu conceptam sufficere ad Sacramentum pœnitentiæ suscipiendum. Alexander VII. vetuit alterutram sententiam censuris notari. Benignioris, seu laxioris Ethices Patroni, post latum decretum, opinionem de attritione concepta ex solo metu damnorum temporalium a Deo per fidem cognito inflictorum, & ex spe assequendi bona pariter temporalia, promovere cœperunt. Sub initium aliqui Theologi eam docebant, ut speculative Probabilem. Innocentius XI. ut sanctitati Sacramentorum occurreret, damnavit, ut vidimus, usum opinionis probabilis, quando disputatur de valore Sacramentorum, relicta tutiore. Vidimus paulo ante nostros Probabilistas, interpretantes thesim hanc proscriptam, docere, veram illam esse, quando probabilis opinio spectat materiam, & formam Sacramenti, ut videre potes apud Patr. Viva in 1. *propos. Innoc. n. 20.* secus si respiciat jurisdictionem, licet essentialiter requisitam. Nunc opinio Probabilis spectat materiam. Dolor enim

enim est materia Sacramenti poenitentiae. Quænam tutior opinio? Concipere dolorem ex metu gehennæ, poenarumque æternarum: aut ex metu damnorum tantum temporalium? Nemo sana præditus mente inficias ibit priorem tutiorem esse. Ergo damnata posterior. Quid ad hæc reponit Interpres Casuum? Respondet: *Nec obstat eam circa valorem Sacramentorum versari, ut inter ceteros optime monet Zuccherius*. Næ hæc robustissima ratio! Quando sermo est de jurisdictione, eludunt propositionem damnatam, dicendo, intelligendam esse cum disputatur de valore Sacramentorum pendente a materia, & forma. Quando postea opiniones probabiles revera spectant materiam, & formam, quid respondent? Reponunt id non obstare, quominus eligatur opinio probabilis relicta tutiore. Eccur hoc? Quia Probabilistæ sic docent. Recte, & bene. Sed quod cujusque fidei limites transilit, est illa periocha: *Porro hæc sententia tum auctoritate fere OMNIUM Theologorum, tum &c. moraliter certa est*. Dicat nobis Interpres. Si quis hæc scriberet: OMNES fere Theologi docent attritionem conceptam ex solo metu poenarum æternarum inferni, excluso quolibet charitatis amore, sufficere ad poenitentiae Sacramentum, non ne certissimam mendacis notam subiret, quod in facto luculentissimo mentiretur? Qua ergo censura inurendus ille sit, qui scribit OMNES fere Theologos propugnare, ad Sacramentum poenitentiae satis esse attritionem ex solo metu temporalium damnorum,

rum , & ex sola spe bonorum terrenorum ; judicium penes Interpretem esto .

XLV. Adeo evidens est opinionem Interpretis damnatam esse ab Ecclesia , ut vel ipse P. Cardenas licet Probabilismo speculativo, non tamen practico , addictus , expresse hoc testetur *in propos. 1. Innoc. XI. Lubet transcribere verba ejusdem ex differ. 2. cap. 6. a, 2. q. 2. n. 72. de attritione ex metu pœnarum temporalium .* „ Dico „ secundo . Si hæc sententia doceat , esse licitum „ ducere ad praxim id genus attritionis , ita ut „ dicatur esse licitum confiteri advertenter cum „ ea sola attritione (quod non asserunt Authores hujus opinionis) *subjacet* damnationi . Patet conclusio : Illa opinio subjacet huic damnationi , quæ versatur circa valorem Sacramenti , cum illa attritio sit pars essentialis Sacramenti : & illa quidem est minus tuta . Nam si coram Deo non est vera , Sacramentum pœnitentiæ frustratur . Ergo si docet , licitum esse eam deducere ad praxim , *subjacet huic damnationi.* „ Casuum autem *Dissertator* docet, quod fit *Probabilissima , & mortaliter certa , ideoque licite Practicabilis , ut optime monet Zuccherius.* Doctus piusque Cardenas excusat Theologos , qui scripserunt ante Innocentium XI. quod præfatam sententiam docuerunt , non ut ad praxim deducendam , sed speculandi , & disputandi gratia . Verum, ut sit de hoc , illud est evidens , damnatam nunc esse ejusmodi opinionem . Plurima alia , quæ confutatione pariter indigerent , missa facio .

XLVI. Antequam dicendi finem faciam, ad te Præsul illustrissime, orationem converto. Quæ a te in mandatis accepi, defunctus sum. Utinam felici eventu. Causam fane justam, sanctam, atque necessariam me propugnasse, nullus dubito. Utrum vero ea, qua par est efficacitate, & gravitate id peregerim, aliorum esto iudicium. Scribendi ratio quibusdam forte displicebit. Sed injuria. Deridentur utique, data opportunitate, laxæ opinationes; jocosis salibus, & ironiis moderate perfricantur. Sed salvo semper in Adversarium obsequio, & reverentia. Nec est quod opponant, ex opinionum refutatione lædi earundem Magistros; quoniam si id sequatur, non censoris, sed materiæ officium est. Atque adeo non nobis, sed sibi malum, si quod est, vertere debent. Rei confutandæ stylum accomodandum esse, docent omnes: idque Patres nostri Sanctissimi, potissimum Chrysostomus, Nazianzenus, Basilus, Augustinus, Hieronymus, Bernardus, tametsi Melifluus, non modo dum in hæreticos, verum etiam cum in Catholicos, & Monachos ipsos scripsere, præstiterunt. Celebris in hoc genere est Tertulliani *adver. Valent. cap. 6. Regula. Multa sunt sic digna revinci, ne gravitate adorentur: vanitati proprie festivitas cedit. Congruit & veritati ridere, quia læta: de æmulis suis ludere, quia secura est. Curandum plane, ne risus ejus videatur indignus. Cæterum ubicumque risus dignus, officium est. Quid? Impune illi evulgabunt, sacrarum Virginum genas vellicari, ubera attrectari:*

ctari : augustam tremendamque Dei Majestatem perjuriis , & blasphemiiis proscindi absque gravi scelere posse : Qui vero doctrinam hanc in proximum perniciosam , in Deum impiam , jocis , & salibus deridendam , execrandamque propinant , pœnas dabunt æternas ? Vidimus in priori Epistola P. Tamburinum mirificam illam delectationem *Non libidinosam*, captam ex tactu mulieris , ut mulieris , oratione , elegantiss & leporibus illita , exponentem . Splendidis ille metaphoris , & lenociniis , rosarum fragrantia , purpuræ , & liliorum coloribus , suavissimisque odoribus veneris putorem fucavit , ut amabilem , & honestum lectoribus exhiberet . Qui contra veritatem Evangelicam propugnare student , utantur stylo languido , serpente , salebroso , qui fastidium , & somnum Lectoribus conciliare sit aptus ? *Illi* , (inquit S. Augustinus lib. 4. de doct. Christ. cap. 1.) *animos audientium in errorem moventes , impellentesque , dicendo terreant , contristent , exhilarant , exhortentur ardenter : isti pro veritate lenti , frigidique dormitent ? Quis ita desipiat , ut hoc sapiat ?* Usque adeone progressuri sunt hominum ausus , ut venialia reputent læsæ Majestatis divinæ horrendiora scelera : e contrario autem violatæ charitatis erga Moralistas postulent eos , qui istorum opiniones , scandali errorisque plenas , improbant , labefactant ? Quodnam hominum genus istud ? Dum non habent quid in reprehensa crimina , & confutatos errores reponant , rationem reprehendendi , atque ipsum reprehensorem

car-

carpunt, mordent? Quid si paulo acrius in æternæ salutis negotio refutati errores essent? Excan-
desceres ne in eos, qui voce severa te admonerent,
ut a cibo veneno infecto abstineas? Sed quid ultra
provehor in accusatione ineptissima repellenda?

XLVII. Tu interim, Præsul Sapientissime,
pro eo, quo in sanam doctrinam fartam tectam
custodiendam zelo flagras, has qualescumque epi-
stolas in obsequii erga te mei testimonium susci-
pias velim. In his Dei honor, quo nihil sanctius,
nihil augustius nobis esse vel potest, vel debet, a
blasphemiis sacrilegis: Virginum castitas ab impu-
dicorum tactionibus: potestas Episcoporum in
casibus reservandis ab iniquis interpretamentis
asseruntur, propugnantur. Hæc profecto ejus-
modi sunt, quæ te permovere magnopere debent,
ut nullum non moveas lapidem, quo Urbe, &
agro erroneæ opiniones exterminentur. Vidisti
non ita pridem quæ adversus paupertatis Mona-
sticæ votum prodire: legis nunc quæ ad violan-
dum pariter illibatæ Castitatis Monialium votum
typis sunt edita. Si hæc impunita permittantur:
Nisi propagandæ laxitatis impetus cohibeatur,
quo tandem Evangelicæ Moralis sanctitas deve-
niet? Sed quid ego sponte currentem calcaribus
urgeo? Maacte igitur virtute, Antistes Illustrissi-
me, & meum qualemcumque pro asserenda a per-
niciosis opinationibus saniore doctrina conatum
æqui bonique consule. Vale.

Dabam die 17. Januarii 1744.

F I N I S.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di revisione, ed approvazione de P. F. Paolo Tommaso Manuelli Inquisitore del S. Ufficio di Venezia nel Libro Intitolato: *Epistola Theologico-Morales ad Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum N.N.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi; concediamo Licenza a *Simone Occhi Stampatore di Venezia*, che possa esser stampato, osservando gli ordini in materia di stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, ed Padova.

Data li 20. Febbraro 1743.

(*Gio: Pietro Pasqualigo Rif.*

(*Daniel Bragadin Cav. Proc. Rif.*

(

Registrato in Libro a carte 27. al num. 168.

Michel Angelo Marino Segretario.

A di 8. Febbraro 1743.

Registrata nel Magistrato Eccellentiss. degli Esecutori contro la Bestemmia.

Alvise Legrenzi Segretario.

NOTIZIE

Dalla Stamperia di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di revisione, ed approvazione de P. F. Paolo Tommaso M. A. Inquisitore del S. Officio di Venezia nel li. 1. pro l'istituto: Fede di revisione ed approvazione de P. F. Paolo Tommaso M. A. Inquisitore del S. Officio di Venezia nel li. 1. non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Arretrato del Segretario nostro, niente contro Principi, e buoni costumi; concediamo licenza a Simone Oref. Stampatore di Venezia, che possa esser stampato, offerto, e venduto all'ordini in materia di stampa, e prestando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, ed a Padova.

Data li 20. Febbraio 1743.

(Gio: Pietro Pavesio R. S.)
(Paolo Bragaglia Cav. P. ec. R. S.)

Registrato in Libro a carte 27. al num. 168.

Michel Angelo Marino Segretario.

A di 8. Febbraio 1743.

Registrata nel Magistrato Eccellentissimo degli Elettori contro la Bossanina.
Adi 15. Segretario Segretario.

Epistolae theologico-morales ... adv. librum inscr. Dissertatio in casus
reservatos Venetae dioeceseos ...

Venetia 1744

Polem. 871 m

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10773312-3